...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 44 (11948)
1969 оной февралиин 21, пятница
Сэн 2 мүнгэн

...й Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

М. А. ЯСНОВ ХАРИИН ГҮРЭНҮҮДЭЙ ЖУРНАЛИСТНУУДТАЙ УУЛЗАБА

Россин Федерациин ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй һунгалтада бэлэдхэл хэр зэргэ ябажа байнаб? РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. А. Ясновой социалис оронуудай газетэнүүд, телеграфна агентствануud болон радиогой корреспондентнүүдэй, капиталис оронуудай коммунис хүдэлөөнэй органуудай түлөөлэгшэдтэй февралиин 19-дэ болоһон уулзалга энэ асуудалда зорюулагдаһан байба.

Хөөрэлдөөнэй эхиндэ М. А. Яснов Совет Россин ажалшадай туйлаһан амжалтануудтай хариин журналистнуудые танилсуулаа. Һүүлээрнь РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ совет һунгалтын система тухай тодорхойгоор хөөрэжэ, һунгалтые угтуулан, совет хүнүүдэй политическэ болон ажалай ехэ дэбжэлтэ тухай мэдээсэ.

Элдэб бүриин һунгалтын комиссинуудта мүнөө дээрээ дүрбэн миллионһоо үлүүтэй хүн хабаадажа байна гээд М. А. Яснов тэмдэглэбэ. Гүрэнэй засагай нютагай зургаануудта 1.100.000 депутат һунгагдахаар хараалагдана. Энээнһээ урид үнгэргэгдэһэн һунгалтануудтай жэшэбэл, депутадуудай тоо 13 мянгаар олошорхо. Хоёр жэлэй саада тээ болоһон ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ һунгалтын болохоһоо урид депутадуудтаа һунгагшад 400 мянган захяа заабари үгөө гэһэн мэдээсэлынь бүхэнэй һонирхуулба. Даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор, эдэ захяануудай 87 процентнь бэелүүлэгдээ.

М. А. Яснов журналистнуудай асуудалнуудта харюусаа.

(ТАСС).

БАЙГААЛИИЕ ХАМГААЛХА, БАЙГААЛИДА ДУРЛАХА ЗАХЯА

Байгаалиие хамгаалха Бүхэроссин бүлгэмэй Центральна Соведэй пленум

Москвада, февралиин 18-да болоһон, байгаалиие хамгаалха Бүхэроссин общественна Центральна Соведэй пленум В. И. Ленинэй түрэлөөр 100 жэлэй ойе нэрэ хүндэтэйгөөр угтаха тухай байгаалиие хамгаалагша 14 миллион эдэбхитэйшүүлдэ хандаа. ВООП-ой Центральна Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ **Н. Г. Овсянников** элидхэл хээ.

Байгаалиие хамгаалха, байгаалида дурлаха гэжэ Ленин захяа һэн гээд үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Манай арад байгаалидаа дуратай байхаһаа гадна, тэрэниие хамгаалхын, баяжуулхын түлөө оролдоно.

Энэ талаар дүүргэгдэхэ хэмжээ ябуулгануудай түсэб пленум баталаа. Жэшээлхэдэ, 1969—1970 онуудай туршада бүлгэмэй гэшүүд 1350 мянган гектар талмайда модо һуулгаха, 250 мянган гектар талмайтай полиие һалхинһаа хамгаалгын зурууды татахада хабаадаха юм.

Байгаалиие хамгаалха бүлгэмэй эдэбхитэйшүүлдэ барюулагдаха дурасхаалай медаль, «Россин байгаалиие хамгаалһанай түлөө» гэһэн бүлгэмэй үбсүүнэй тэмдэг баталха гэһэн шиидхэбэри пленум дээрэ абтаа.

Байгаалиие хамгаалха ба үйлэдбэриин хүсые хүгжөөхэ асуудал ВООП-ой Центральна Соведэй пленум дээрэ хаража үзэгдөө.

ТАСС).

В. И. ЛЕНИНЭЙ ОЙДО — ГАБШАГАЙ АЖАЛ!

100

[Һ]УНГАЛТЫН ҮДЭРЫЕ — [Ш]ЭНЭ АМЖАЛТААР

...хүйтэн үбэлэй үедэ ...загаһашадта элдэб олон ...тохёолдодог гээшэ. Бэр... энэ үедэ хүдэлмэрөө ...үүлжэ байгаа Кабанскын ...загаһашад В. И. Ленинэй ...ойн хүндэлэлэй ажа... жагсажа, амжалта...

...заводой коллектив ...һарынгаа даабариие бол... урид дүүргээд, түсэбһөө ...цэнтнер загаһа бари...һан байна. Заводой бүхы ...түсэбөө амжалта...бэ. Мүн «Байкал», ...нэрэмжэтэ, «При... колхозуудай гэшүүд ...барижа, бэлэдхэлэй ...тушаагаа.

...загаһа барилгын ...Иннокентий Афанасье...вой даадаг бригада эр... Бригадын гэшүүд ...бүрэ баян олзо...болонхой. Тэдэнэр ...загаһа баригша...згээл түрүүлэн дүр...даабари дүүргэв. Иван ...Темниковэй хүтэлбэ...январь һарын тур...түрүүшын кварталай ...байна. Иван ...Суворовой бригада нэ...хоёр һарын даабари

...һайнаар, зүбөөр эмхид...сахиһанай ашаар ...туйлагдажа байнхай. За...

гаһа баридаг бригадануудые дүй дүршэлтэй, шадамар бэрхэ нүхэд хүтэлбэрилжэ ябана.

— Һарынгаа даабари дүүргээбди гээд нэгэшье үдэр һанаагаа амараагүйбди,— гэжэ бригадир И. А. Конев хөөрэнэ. — Байгалай эрье шадархи мүльһэн ехэ зузаан, губшуур татахын аргагүй. Тиимэһээ эрьеһээ холо ябаха баатай болонобди.

Нүхэр Гашовой даадаг бригада һүүлэй хэдэн үдэрэй туршада губшуураа заһабарилжа, нэгэ бага нүхэдһөө гээгдээ. Энэ ажалаа дүүргэхэтэйгээ зэргэ далайда гараа. Түрүүшынгээ үдэр ехэ загаһа барижа бусаа. Хэдэн үдэр габшагай һайнаар ажаллажа, гээгдэлээ усадхаа, дахинаа түрүүшүүлэй тоодо оролсобо.

Кабанскын загаһанай заводой коллектив В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаба. Тэдэнэр арга боломжоёо хаража үзөөд, шэнэ уялга абаһан юм. Энэ уялгаяа дүүргэхэ, алдарта ойн хүндэлэлдэ ажалдаа шэнэ амжалта туйлаха гэжэ зоригжоһон загаһашад эршэмтэй шангаар ажаллажа байна. Заводой хүдэлмэришэд энэ жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь холо урид дүүргээд, нютагай Соведүүдые һунгаха үдэр болотор табан жэлэйнгээ даабариие дүүргэхэ зорилго урдаа табиба.

И. АРТЮНИН.

Оньһожоруулагдаһан 56-дахи Улаан-Үдын колонны хүдэлмэришэдэй дундаһаа үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхаһан түрүүшүүл олон юм. Тэдэнэй нэгэн Александр Петрович Какаулин болоно. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаһан А. П. Какаулин эрхим амжалта туйлана. Энэ нүхэр үнгэрэгшэ жэлдэ ухаалан зохёолгын, уралан нарижуулгын 6 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. П. Какаулин.

З ВЕСНИНАГАЙ фото.

ҺАЙНААР ҮБЭЛЖЭНЭ

Тоёон уулын хормойдо үбэлдөө һалхи жабарһаа нэмэри, хүйтэ багатай. Зундаа зохид һэрюун, үлэмжэ халуун болодоггүй. Малайшье үһалхада, Галуута нуур зэргэлээд дүтэ ха юм. Тиимэһээ эндэ байрлаһан хонишод жэлэй алишье сагта хони малаа үдэр дүүрэн бэлшээжэ, тобир тарган байлгаха аргатай юм.

Мүнөө эндэхи Хара-Хошуунай хонишод 650 эхэ хонидые харууһална.

— Зуун эхэ хонин бүриһөө 95 хурьга абажа түлжүүлхэ, толгой бүриһөөнь 3 килограмм нооһо хайшалха гэһэн уялгатайгаар ажаллажа байнхайбди,— гээд отарые даагша нүхэр Содномова хөөрэнэ.

Үнгэрһэниие жалнуудтэ энэ нүхэрнай яһала һайн амжалтануудые туйладаг байһан. Тиин нёдондо жэл ВДНХ ошохо путевкодо хүртэжэ, ороной ниислэл хото Москва ошожо ерээ.

— Түлжүүлһэн хурьгадаймнай нэгнүүр дүрбэн һаратайдань эхэһээнь һалгаахада түс тустаа 25 килограмм болоһон. Тиин хүхэ ногоон дээрэ гарахадаа иимэ хурьгад намарай хүйтэн болотор яһала тамиржаһан, үбэлэй январь һара соо гараһан хурьгадһаа дутуугүй томо боложо, тобир тарганаар үбэлжэлгые дабана. Харин малай үүлтэр һайжаруулгын хүдэлмэри бодото һайнаар хэгдэнэгүй. Энэ талаар зоотехнигүүд анхаралаа һулаар хандуулна. — гэжэ отарые даагша хэлэнэ.

Үнэхөөрөөшье, искусственна үрэжүүлгын болон үүлтэр һайжаруулгын хүдэлмэридэ саг үргэлжын анхарал хандуулагдаха ёһотой. Иигэжэ шадагдаа һаа, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ гэлээд гол зорилгын бэелүүлэгдэхэ байһаниинь дамжаггүй.

В. САМБУЕВ.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ЖЭШЭЭ

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтаха гэжэ шиидэһэн манай «Коммунизм» колхозой 2-дохи отделениин залуушуулай олонхинь мал ажал дээрэ хүдэлмэрилнэ.

Отделениин центрһээ нютагайнгаа хонишодто ошоһон 20 комсомол-залуушуул, мүн 10 залуу коммунист мүнөө хурьгашадаар ажаллана.

Хурьгашад болоһон залуу коммунистнууд Цыбан Буянтуев, Александр Цыбикжапов гэгшэд түрүүшынгээ зуу зуун хурьга абаад, нэгыешье гарзада оруулангүй түлжүүлнэ. Үнгэрэгшэ намар Дэрэстэйн дунда һургуули дүүргэһэн Бүргэд Мүнкуев, Цыпилма Сагалеева, Светлана Дарибазарон, Анна Ухинова, Дугар Ганжуров, Зина Дарибазарон гэгшэд коммунистнуудһаа дутуугүй ажалладаг.

Мал ажал дээрэ үнинэй хүдэлмэрилжэ байһан залуушуул манай отделенидэ олон. Ахалагша хонишон Цырен-Ханда Жигмитова залуу коммунист юм. Тэрэнэй хүтэлбэрилжэ байһан коллективэйхид 100 эхэ хонин бүридэ 90-һээ үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхэ гэһэн социалис уялга абанхай. Харууһалжа эхилһэн 700 эхэ хониндһоонь 400 хурьган абтаад, гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэнэ.

11 комсомол-залуушуулай хүдэлмэрилдэг һүнэй фермэдэ Совет засагай 50 жэлэй ойн нэрэ зэргэ олгогдонхой. Эндэхи залуушуулда ямаршье ажал даалгахада, наһатайшуулһаа дутуугүй үрэ дүн туйладаг. Энэ фермын һаалишан комсомолой гэшүүн Галина Буянтуева үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 3100 литр һү һаажа, гансашье колхозойнгоо бэшэ, мүн аймагайнгаа түрүү һаалишадай тоодо оролсонхой.

Табан жэлэй түсэб болзорһоонь уридшалан дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоһон түс фермын залуушуул 364 мянган литр һү һааха гэһэн байгша онойнгоо даабари ноябриин 7-до дүүргэхэ хүсэлэнтэй.

Ц. САГАЛЕЕВ,
отделениин эхин парторганизациин секретарь.

Зэдын аймаг.

Челябинска областиин Юрюзаниин механическа заводой бүтээн гаргадаг холодильнигууд Эхэ орон доторнай суурхаһаар үнинэй. Эндэ бүтээглэһэн холодильнигууд шанар һайнтай байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ холодильнигууд туршалга гаража байна.

ТАСС-ай фото.

...РАДАЙ ...ДИДАДУУД

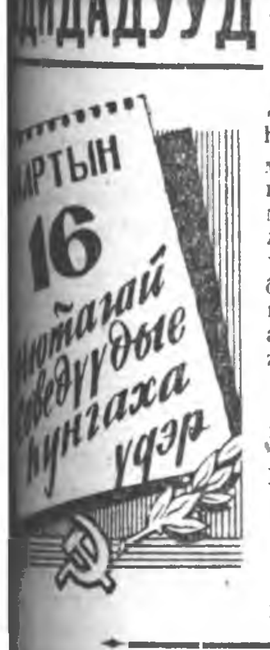

ХЭЖЭНГЭ. Аймагайнай совхоз болон эмхи зургаануудаар нютагай Соведүүдэй депутадта кандидадые бүридхэлдэ абалгын баярай суглаан боложо үргэлжэлһөөр.

Чисаанын совхозой Дундадын гүүртын һаалишан Надежда Тимофеевна Шкедова гэгшын нэрэ аймаг соогоо мэдээжэ юм. Үнгэрһэн жэлдэ 20 һаамхай үнеэнэй нэгэ толгой бүриһөө 2500 килограмм һү һаажа, социалис мүрысөөндэ илажа гараһан байна. Мүнөөшье түрүү зэргэдэ ябаһаар. Дундадын гүүртын һаалишад нүхэр Шкедовае Дээдэ-Худанай сомоной Соведэй депутадта кандидат болгожо, бүридхэлдэ абаба.

Хэжэнгын совхозой 2-дохи отделениин ахалагша хонишон Бадмацэбэк Цыренович Жигмитдоржиев энэ жэлдэ һайнаар түл абажа байнхай. Мүнөө 540 хониндһоо 485 хурьга абаад байна. Нүхэр Жигмитдоржиевые совхозой хүдэлмэришэд болон алба хаагшад Хэжэнгын сомоной Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлжэ, бүридхэлдэ абаа.

Н. ГАЛДАНОВ.

* * *

ХЯАГТА. Аймагай болон городой ажалшадай депутадуудай Соведэй депутадта кандидадуудые бүридхэлгэдэ абалга үржадэр дүүрэбэ. Аймагай ажалшадай депутадуудай Соведтэ—75, городой ажалшадай депутадуудай Соведтэ—53 кандидадууд бүридхэлдэ абтагдаа.

Аймаг соогоо эгээн түрүүлжэ, Хиринай Адагай сомоной Соведэй депутадта кандидадууд бүридхэлдэ абтаба. Дүй дүршэл ехэтэй үнинэй хонишон Мансур Магасупович Арсалановые мэдэхэгүй хүн аймаг доторнай байхагүй. Даажа байһан 540 эхэ хониндһоо 450 хурьга абаад, нэгэшье толгой гарзалуулангүй түлжүүлжэ байна. Нүхэр Арсаланов, бэрхэ жолоошон Федор Ильич Паранов, комсомолой гэшүүн, эрхим наймаашан Евдокия Васильевна Овчинникова гэгшэд хүдэлмэришэдэй болон алба хаагшадай хамтын суглаан дээрэ сомоной Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн юм. Мүнөө тэдэнэр бүридхэлдэ нэгэн дугаар абтаба.

Д. ИЛЬКО.

...ЭСЭЛ

Хойто-Байгалай һунгуулиин № 106-дахи округто Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадые бүридхэлдэ абаха тухай

...Байгалай һунгуулиин № 106-дахи округ... Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадые ...һунгалтын үдэр 1969 оной мартын 16 гэжэ ...Доодо-Ангарын загаһанай заводой хү...дэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэри...шэдэй болон алба хаагшадай, мүн «Победа» кол...хозуудай хабаадалгатайгаар болоһон хамтын ...дээрэ Буряадай АССР-эй Верховно Сове...дэй депутадта кандидадаар Даши Мункуевич Цыренов дэбжүүлэгдээ. Тэрэ 1920 ондо түрэһэн, партиин гэшүүн, Хойто-Байгалай КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь юм.

«Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалта тухай дүримэй» үндэһөөр 55-дахи статьяе баримталан, округой һунгуулиин комисси Хойто-Байгалай һунгуулиин № 106-дахи округто Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Даши Мункуевич Цыреновые бүридхэлдэ абаба.

МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ ХАРЮУСАЛГАГҮЙҺӨӨ...

Хориин олон ажахынууд мал ажалые эрхилхэ талаар нилээд ехэ дутагдалтай. Энээнэй гол шалтагаануудай нэгэн, эмхидхэлэй хүдэлмэриин һула байһан ушар болоно. Энэ хүдэлмэриие ябуулха, мал ажалай байдалай түлөө сэхэ харюусалгатай байһан зооветмэргэжэлтэд эндэ ехэ зэмэтэй гэжэ һанагдана. Зооветмэргэжэлтэдэй үүргэ, зорилго ба харюусалгыень тодорхойлхо, дээшэлүүлхэ тухай зүбшэлдэхын тула энэ корреспонденци толилогдобо. Уншагша бүхэн, илангаяа хүдөөгэй ажалшад, малшад, зооветмэргэжэлтэд энэ хөөрэлдөөндэ хабаадаха бээз гэжэ найдагдана.

1975 ондо республикамнай мүнөө үеынхиһөө 2 дахин ехэ мяха абадаг, 1,5 дахин ехэ нооһо хайшалдаг болохо байна. Харюусалга ехэтэй энэ зорилго шиидхэхын тула хүдөө нютагайхид хүсэд шангаар ажаллажа эхилэнхэй.

Иимэ ехэ хүдэлмэриин ябуулагдажа байха үедэ хүдөө нютагай зооветмэргэжэлтэд ямар үүргэ дүүргэнэб гэһэн асуудалтайгаар Хориин аймагай совхозуудаар ябажа, тэдэнэй ажалтай танилсаһан байнабди. 13 мянган үхэртэй, 53 мянган хонитой энэ аймагта бүхыдөө 30 зоотехник, 40 ветеринарна хүдэлмэришэн ажалладаг.

Эндэхи мэргэжэлтэдэй үсөөн, олониие элирүүлхын тула иимэ жэшээнүүдые харая. Австралида хонидоо хорёологдоһон бэлшээридэ адуулха арга хэрэглэжэ, нэгэ хүн 2—4 мянган хони харууһалдаг байна. Техник-үрэжүүлэгшэдэй хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэбэл, нэгэ техник 1500—2000 хонидые үрэжүүлхэ аргатай гэжэ орон доторхи түрүү ажахынуудай дүй дүршэл харуулна.

Алишье талаһаань хаража үзэхэдэ, түс аймаг зооветмэргэжэлтэдээр дуталданагүй. Гэбэшье эндэхи совхозуудай 91 отара хони, тэды шэнээн гүүртэ үхэр харууһалжа байһан коллектив, даажа абаһан мэргэжэлтэд эндэ үгы тооной. Гансал Георгиевска совхозой Амагалантын һүнэй фермые залуу зоотехник Пурбэ Эрдынеев энэ үбэлэй хүтэлбэрилдэг болоо.

Тиин совхозуудай отделенинүүдтэ табигдаһан зоотехнигүүд, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд үйлэдбэреэ гүнзэгыгөөр шудалнагүй. Эндэхи ажахынуудаар ябахада гүүртэ, отаранууд дээрэ зоотехническэ тоо бүридхэл муугаар табигданхай. Эдэ үдэрнүүдтэ үнеэдэй хаа хаанагүй олоороо түрэжэ байха үедэ, үнеэн бүхэнэй һаали, һүнэйнь тоһолигые шалгаха хүдэлмэри ябуулагданагүй! Эндэхи мэргэжэлтэдэй үүргэ, харюусалгыень дээшэлүүлхэ талаар шангa эрилтэ совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө үшөөл һула байһаар. Энэ шалтагаанаар зарим мэргэжэлтэд ажалдаа хайша хэрэгээр хандана.

Үдын совхозой Улаан-Одоной отделениин зоотехник Г.-Д. Даржаев хонидой түлэг дундаа хурьгалжа байха үедэ, отаронуудаар ябажа, байдалыень шалгажа байхынгаа орондо энэ оной февралиин эхеэр Хори тосхондо 5—6 хоногто архидашаһан юм. Энэ совхозой зоотехнигүүдэй ажалдаа хайхарамжагүйгөөр хандалгые баримталһан үшөө нэгэ жэшээ. Шяхан тарғалуулха малаа шэгнүүрэйнь хэмжээгээр илгадаггүй дээрэһээнь түс совхозой гүрэндэ тушааһан малайнь шэгнүүр элдэб янзын байдаг. Энэ үбэлдөө 2 һара соо шахагдаһан 20 бурууд 180—190 килограмм татажа, һөөргөө түлжүүлэлгын гүүртэдэ абдашагдаа. Зооветмэргэжэлтэдэйнгээ нимээр хүдэлмэрилхэдэ ажахы гарзада орһонгүй лахаб даа.

Даажа абаһан ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандаха ябадал ганса Үдын совхозой мэргэжэлтэдэй зүгһөө үзэгдэдэггүй. Анаагай совхозой главна зоотехник Б. Ульзутуевай ажалдаа хайхарамжагүйгөөр хандадаг дээрэһээ Амбуевай даадаг эхэ хонидой отара соо 1968 оной хурьгадшье бии. Ушар тиимэһээ энэ отарын хурьгад мүнөө жэл түрэжэшье магадгүй гэжэ һэжэглэгдэнэ. Гадна эндэхи зарим эхэ хонид дэлэгэнэхэ дутэлтэрөө хурьгадаа хүхүүлнэ.

Жэл бүри Анаагай совхоздо олон мал гарзалдаг. Үнгэрэгшэ жэл энэ совхоздо абтаһан тугалай дүрбэнэйнь нэгэ хуби гэхэ гү, али 246 толгой тугал гарзалһан байна. Энэ олон үхэрэй гарзада ороходо эндэхи нэгэншье мэргэжэлтэ шүүмжэлэгдээгүй. Малаа үнгэргэгдэжэ байһан үбэлжэлгын үедэ энэл гэмээр гарзада ороһон тугалайнь тоо 20—30 хүрөө залам.

Энэ совхозой мэргэжэлтэдэй үнеэ түрүүлхэ түсхай байра түхеэрдэггүй дээрэһээнь нарай тугал олоороо гарзална. Гурбадахи отделениин һаамхай үнеэдэй бааза тугалай байра хоёр хоорондоо 200 метр тухай зайтай. 40 гаран градус хүйтэнэй болобошье, эндэхи һаалишад нарай тугалаа тэбэреэд, энэ хоёр байрын хоорондо гүйлдэхэ баатай болодог. Иигэжэ хүйтэ абаһан тугал гарзалдаг, үгышье һаа ханяадатай мал боложо өөдэлдэггүй.

Үнеэ һаадаг «Даутава» гэжэ түхеэрэлгын Онинoборскын һаалиин фермэдэ тодхогдожо эхилһэн сагһаа хойшо жэл хахад үнгэрбэ. Энэ болзор соо Анаагай совхозой зооветмэргэжэлтэдэй хэһэн юумэн эндэ байхагүй. Мүнөө эндэ машинаар һаагдажа байһан үхэрэй дунда үглөө, мүнөө голодоһондо гараха дутэлһэн шүдэгүй малшье, гурбан хүхэтэй үнеэдшье бии.

— Бүхы совхоз сооһоо 170 һайн үнеэд олдохо аргагүй байгаа гээшэ гү? — гэжэ гайхаһандаа эндэхи главна зоотехник Ульзутуевһаа асуубабди.

— Ямар һаалишан шамда һайн үнеэдээ үгэхэ юм, — гэбэ.

— Бонитировко юунэй түлөө хэдэг зомта?

— Үнеэдые зоотехническэ эрилтын ёһоор шалгажа байха сүлөө мачда олдоггүй,—гэжэ тэрэ харюусаа һэн.

Түс аймагай совхозуудай мал ажалһаа абадаг продукци үшөөл бага байһаар. Үнеэн бүриһөө һү һаалгаар хоринхид республикын 18 аймагай дунда 10-дахи һуури эзэлнэ. 100 үнеэн бүридэ оройдоо 61 тугал абтаа. 100 эхэ хониндо түлжүүлэгдэһэн хурьгадайнь тоо арай гэжэ 66 хүрэнэ. 2,3 килограмм нооһон хонин бүриһөө хайшалагдаа.

Гэхэтэй хамта ажалдаа амжалта туйлажа, абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэдэг түрүү малшад аймаг дотор олон. Аймагай 91 ахалагша хонишодой 23-ниинь зуун эхэ хонин бүридэ 80—100 хурьга түлжүүлжэ шадаа. Эндэхи 5 һаалишад үнеэн бүриһөө 2 мянга гаран литр һү һаагаа. Үдын совхозой хоёрдохи отделениин М. Дондоковой хүтэлбэрилдэг һаалиин фермынхид үнеэн бүридэ 1810 литр һү һаагаа.

Үнгэрэгшэ жэл ажалдаа иимэ үндэр үрэ дүн туйлаһан түрүүшүүлэй дүй дүршэл гүүртэ, отара бүхэнэй ажалда нэбтэрүүлжэ, бүхы малшадаа түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргахые эндэхи мэргэжэлтэд оролдоногүй.

Гүрэндэ тушаагдадаг мал ажалай продукциин шанар һайжаруулха хүдэлмэри нэгэшье ажахыда ябуулагданагүй. Үнгэрэгшэ жэл гүрэндэ тушааһан малайнь 32,6 процент туранхай байжа, аймагай совхозууд 25.680 түхэригэй гарзада ороо. Тушаагдаһан нооһонойнь 55,8 процент элдэб дутагдалтай байгаа. Бэлэдхэлэй пунктда тушаагдаһан һүнэй 10 процентнь гашаланхай, хэдэн зуугаад центнерынь шэнгэн гэжэ сэгнэгдээ.

Һүнэй фермэ бүхэндэ үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэ пункт байгуулжа, жэлэй дүрбэн сагта хүдэлгэхэ тухай тогтоол партиин райкомой 2-дохи пленум баталан абаа һэн. Теэд пленумэй энэ шиидхэбэри аймагай мэргэжэлтэд хүсэндэнь хүргэжэ шадаагүй байһаар. Ушар иимэһээ үнгэрэгшэ жэл 1090 үнеэд һубайрһан байна. Үнеэд болон эхэ хонидһоо түсэблэһэн түлнүүдые абажа шадаатүй дээрэһээ Хориин аймагай совхозууд гүрэндэ 500 мянган түхэригэй гарза хээ.

Адууһа мал үсхэбэрилхэ түсхай һургуули дүүргэһэн мэргэжэлтэдэй бүхы үүргэеэ эрилтын ёһоор дүүргэдэг һаань, дээрэ дурсагдаһан дутагдалнууд эндэ тохёолдохогүй байгаа. Нютагайнгаа мэргэжэлтэдэй үүргэ, харюусалгые дээшэлүүлжэ, тэдэнэртэ ажахын гол асуудалнуудые гүнзэгыгөөр шудалуулха тон шухала. Хүдөө ажахынгаа мэргэжэлтэдые иимэ эрилтээр хүмүүжүүлхэ, ажалыень эмхидхэхэ бээз гэжэ Хориин аймагай үйлэдбэриин управленидэ найдагдана.

Г. МИХАЙЛОВ,
«Шэнэ Үдэ» газетын хүдөө ажахын таһагые даагша.
Н. ДАМБАЕВ,
манай [illegible]ай корр.

В. И. ЛЕНИНЭЙ ТҮРЭҺӨӨР 100 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой коллектив В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, амжалтатайгаар хүдэлжэ байна. Эндэ түрүүшүүл олон. Жэшээлхэдэ, модельнэ цехэй слесарь, коммунист Степан Вахромеевич Балдынов коллектив соогоо суутай болоҗо эхилһээр үнинэй. Нүхэр Балдынов үдэр, халаан бүхэнэйнгөө даалгабари ходо үлүүлэн дүүргэдэг. Улаан-Үдын Железнодорожно райсоведтэ депутадаар хэдэ дахин һунгагдаа. Мүнөөшье цехэй коллектив райсоведэй депутадта кандидадаар нүхэр Балдыновые нэгэн дуугаар дэбжүүлбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. В. Балдынов ажал дээрээ.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

АЛДАР СОЛЫН ДЭБТЭРТЭ БЭШЭГДЭБЭ

Машина бүтээлгын, металл болбосоруулгын предприятинуудай хүдэлмэришэдэй дунда үнгэргэгдэһэн уралан нарижуулагшад болон ухаалан зохёогшодой хүдэлмэриин дүн һаяхан гаргагдаба.

В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан энэ харалга эмхитэй һайнаар үнгэргэгдөө. 2940 уралан нарижуулагшад харалгада хабаадалсаа, уралан нарижуулгын 3600 гаран, ухаалан зохёолгын 55 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ.

Харалгын үедэ уралан нарижуулагшадай жасада 1,3 миллион түхэригэй алмалта оруулагдаһан байна. Улаан-Үдын авиационно заводой эдэбхитэйшүүл ашаг үрэ ехэтэй ажал бүтээжэ, республикынгаа уралан нарижуулагшадай дундаһаа түрүүлээ.

«Теплоприбор», «Электромашина», судна бүтээлгын заводуудай эдэбхитэй хүдэлмэришэдэй тоо нилээд олошорбо. Эдэ предприятинуудай хүдэлмэришэдэй 6-дахи хүн бүхэниинь уралан нарижуулагша юм. Элхиин авто-заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд уралан нарижуулгын хүдэлмэридэ олоороо хабаадалсажа эхилээ.

Уралан нарижуулагшадай харалга юу тодорхойлооб гэхэдэ, энэ ажалда хүдэлмэришэд бүри олоороо хабаадалсадаг болоһон байна. Тиихэтэй хамта тэдэнэй эдэбхи үүсхэл улам дээшэлһээр. Томо предприятинуудай коллективүүдтэй адли багашаг завод, фабрикануудай хүдэлмэришэд үйлэдбэриин шухала асуудал шиидхэлгэдэ хабаадалсана. Түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг Кировэй нэрэмжэтэ заводой, «Сельхозтехникын» электро-заһабарилгын заводой эдэбхитэйшүүл уралан нарижуулгын олон дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлбэ. 100 хүдэлмэришэн бүхэндэ абажа хараа һаа, уралан нарижуулгын 14—15 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэһэн болоно.

Харалгын үедэ һайн үрэ дүн туйлаһан авиационно заводой эдэбхитэйшүүл ВОИР-ай областной соведэй президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар, 1-дэхи мүнгэн шангаар шагнагдаа. «Теплоприбор» заводой уралан нарижуулагшад 2-дохи мүнгэн шанда хүртэбэд. 3-дахи шан «Электромашина» заводой эдэбхитэйшүүлдэ барюулагдаа.

ВОИР-ай областной соведэй президиум локомотив-вагон заһабарилгын, Сэлэн-Дүүмын заһабариин механическа, Элхиин автозаһабарилгын, Кировэй нэрэмжэтэ заводуудай уралан нарижуулагшадай аша үрэ ехэтэй ажалые тэмдэглэһэн байна.

Түрүүшын гурбан һуури эзэлһэн эдэбхитэйшүүлэй коллективүүд республикын уралан нарижуулагшадай алдар солын дэбтэртэ бэшэгдэхэ болоо. Энэ дэбтэр В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ бии болгогдоһон юм.

Н. МАЛЬЦЕВ.

ҺУРАГШАД ХҮСӨӨ...

Үйлсөөр урагшаа алхалнаб. Һургуулиин үндэр байшан харагдана. Эндэмнай һураһан хүбүүд, басагад арбан класс дүүргэжэ, эрдэм бэлигтэй болоод, олониинь тусхай дунда ба дээдэ һургуулинуудта ородог. Теэд тиимэ болотороо хүмүүжэхэ гээшэшни ойр зуурын хэрэг бэшэл! Үхибүүд бага наһанһаа һургуулиин эхин шата дээрэнь алхажа гарахадаа, эрдэм номой эди шэдитэй танилсана.

Үльдэргэ нютагай үбгэд, хүгшэд һургуулиин гоё һайхан байшангай захаар гараха бүрез үри хүүгэд, ашанар, гушанарайнгаа жаргалтай сагта түрэһэнөөр омогорхонод. Үнгэрһэн намар хэдын олон үхибүүд һургуулиин богоһо алхааб даа. Мүнөө тэдэнэр һургуулида ерэхэ бүхэндөө Ильичэй дүрэ зурагай зал соо үлгөөтэй байхыень харана. «Һураха, һураха, үшөө дахин һураха» гэһэн томо үзэгүүдээр һиилэһэн үгэнүүд харагдана.

Пролетариадай агууехэ вождиин түрэһөөр 100 жэлэй ой! В. И. Лениндэ зорюулагдаһан класс эмхидхэхэ тэһэн үүсхэл Үльдэргын дунда һургуулида гараһан байгаа. Һургуулиин эдир багашуул, ахалагша классуудайшье һурагшад Ильичэй мүнхэ заабаряар һургагдаха, хүмүүжүүлэгдэхэ юм.

Һургуулиин директор Социалис Ажалай Герой Цокто Номтоевич Номтоев урихаһаар миһэрэн, маанад тээшэ харана.

— Республикын габьяата багша Долгорма Дондоковнатай хөөрэлдэгты. Ленин багшада зорюулһан класс байгуулха хэрэгтэ тэрэ ехэ хүсэл оролдолго гаргана,— гэнэ.

...Үүдэ оромсоор зүүн таладань Владимир Ильич Ленинэй бага наһанайнь ажабайдал харуулһан томохон фотомонтаж. Хойто ханадань «В. И. Ленин — социалис гүрэниие байгуулагша» гэһэн стенд ороһон хүнэй анхарал татана. Классай нэгэ буланда тусхай шкаф соо В. И. Ленинэй зохёолнууд, бюстнүүд, барельефүүд табяатай. Мүн эндэ Ленинэй соратнигууд болон түрэлхидэйнь дурасхаалнууд хадагалаатай байдаг.

Һургуулиин үхибүүд класс соо суглараа. Балтиин далайн эрьедэ Разлив дээрэхи Ленинэй отогые макет болгожо харуул[...] гые тэдэнэр анхара[...] ран һонирхоно. Энэ [...] һон һурагшад вожди[...] ажабайдалые хаража, [...] шье һуухадаа гүүхэ [...] гүнзэгы мэдэрэлтэйгээ [...] болоно хой. Теэд тэдэнэ[...] класстаа угаа дурла[...] тухай бэшэһэн, зура[...] һурагшад заабол асарж[...] гаа хүтэлбэрилэгшэд[...] луулна. Анхан энэ кла[...] хэгдээд байхада, ганса[...] Дондоковна ажаллажа [...] ги һанагдагша бэлэй. [...] нөө һургуулиин һур[...] классаа улам гоёон шэ[...] рэгтэ туһалдаг бол[...]

Ленин тухай лекци, [...] нүүд гансал эндэ [...] Класс соо үдэшэ ор[...] Ильичэй лампочканууд [...] байхада, нютагай зон[...] жа байгша. Аха зон, [...] хоорондо һонирхолтой [...] гарана. Мүнөө үедэ һур[...] шанарайнгаа узарна[...] «В. И. Ленин — дэлх[...] анха түрүүшын социал[...] үндэһэ һуури табигша» [...] мээр нүүдэл выставкэн[...] дэжэ байна. Һаалишад, [...] мал адуулагшад тэрэн[...] саха. Нютагайнгаа [...] нүүдэл выставкэнүүд[...] гүүрэ, отарануудта а[...] В. И. Ленин тухай хөө[...] шадай дунда эмхидхэ[...] дал болон ажал ябуул[...] нилэуулжа байхада х[...] хагүйб! Мүн баһа В. И. [...] мавзолейн макет бэлэ[...] на.

Үльдэргын дунда һ[...] ленинскэ класс соо оро[...] нэй һонирхохо зүйлн[...] Энэ классынь вожди[...] 100 жэлэйнь алларта [...] үшөө хүсэл һайнаар [...] бүри олон зоной анхара[...] болгогдохо юм.

В. ЦЫБЖ[...]
худөө б[...]

Яруунын аймаг.

ФЕРМЭНҮҮД ИИМЭ БОЛОГ ЛЭ

ТҮРҮҮ ДҮЙ ДҮРШЭЛ

● БАРГАЖАНАЙ СОВХОЗОЙ ШИХТАНАЙ ҺҮ ҺААЛИИН ФЕРМЫН АЖАЛ ҮРГЭЛЖЭДӨӨ ОНЬҺОЖОРУУЛАГДАА. ● ҺААЛИШАДАЙ АЖАЛАЙ БҮТЭЭСЭ ДЭЭШЭЛНЭ. ● ҺҮНЭЙ ӨӨРЫНЬ ҮНЭ СЭН ХЯМДАРНА.

ГАРААР үнеэдые һааха гэшэ хадын ехэ бэрхэшээлтэйб гэжэ хүн бүхэн мэдэнэ гү? Мэдэнэгүй гэжэ һанахаар. Юуб гэхэдэ, илангаяа колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, инженер-механигууд энээниие ойлгодог һаа, үни хада үнеэдээ оньһон аргаар һаадаг болохо байгаа.

Урда жэлнүүдтэ үнеэдые оньһон аргаар һааха һэдэлгэнүүд олон газарта хэгдэһэн, элдэб янзын машинанууд тодхогдожо, туршагдажа үзэгдэһэншье байха. Мүнөөшье хүрэтэр һаалиин фермэнүүдэй газаа досоогуур үнэ сэн ехэтэй эдэ түхеэрэлгэнүүд хаятай хэбтэжэ харагдадаг.

Теэд энэ юун дээрэһээ болооб? Нэн түрүүн һаалиин фермын ажалые үргэлжэдэнь оньһожоруулха гэжэ хүнүүд оролдоогүй байшоо. Үнеэдые оньһон аргаар һаадаг болоошье һаа, байра сэбэрлэхэ, тэжээл байра соо оруулжа, оньһон аргаар хубаарилжа, хобто хобоо руу хэхэ хүдэлмэри гараар хэгдэдэг байгаа ха юм. Тиимэһээ һаалишадта олон үнеэдые даалгаха аргагүй байһан. Энэ ушарта ажалайшье бүтээсэ дээшэлдэггүй, харин продукциин өөрынь үнэ сэн ехэ болодог һэн.

Эдэ дутагдалнуудые манай Баргажанай совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, малшад эгээл түрүүн обёоржо, фермын ажал ехэтэй хүдэлмэри бүхыдэнь оньһожоруулха хэмжээ абажа захалаа. Шитханай намаг налки хатаажа, болдог намагаа сэбэрлэжэ ороо. Шэнэ газар жэл бүри ашаглажа байһанай эсэстэ малаа тэжээлээр һайса хангадаг болоо.

Һаалиингаа мал шэмэтэй һайн тэжээлээр хангадаг болоһоной ашаар тэдэнэйнтээ тоо олошоруулха, ашаг шэмыень ехэдхэхэ аргатай болоо бшуу. Совхозой мэргэжэлтэдэй тоолоһоной ёһоор үнеэдэй туталлаһанай һүүлээр сүүдхэдэ адагынь 11 литр һү һаахын тула тэрээндэ 14,5 тэжээлэй единицэ хэрэгтэй. Энээниие баримталан, тэжээлэй имэрхүү рацион зохёогдоно гэбэл: 8 килограмм үбһэ, 2 килограмм һолоомо, 20 килограмм силос, 35 килограмм эһээгдэһэн тэжээл, бэшэ дутаашань таряа талханай зүйлөөр хүсэлдүүлэгдэнэ. Зүгөөр туталлаһан үнеэн бүридэ иимэ тэжээл үгэдэггүй, харин тэрэнэй һү шэмынь нэмэсэ харагдадаг байна. Туталлаагүй байһан үнеэндэ бэеынь ехэ багые харалсажа, сүүдхэдэ 6-7 тэжээлэй единицэ үгтэдэг гуримтай.

Фермын үнеэдтэ 3—3 тонно ородог 4 амһартада һолоомо буйлуулна. Амһарта бүхэндэнь 240 килограмм хэрчэгдэһэн һолоомо, 120 килограмм таряа талханай зүйл хэгдээд, дээрэнь эхэ, уһан нэмэгдэжэ, 10 часай туршада 60—70 градус халуунда буйлуулагдана. Тиигээд хүйтэн уһан нэмэгдэжэ, 30 градус хүрэтэр һэбэрээгдэнэ. Удаань 150 литр бурлууг нэмэжэ, эһээгдэдэг байха юм. Дулаанай сагта буйлуулагдаһан тэжээл фермын газаа табигдаһан хобоонууд руу насосоор хэгдэдэг. Үбэлэй шанга хүйтэндэ малай байра руу үгтэдэг.

Энээн дээрэһээ харахада, малай тэжээл эндэ яһала һайн байна. Теэд түхэреэн жэлэй туршада 360 үнеэ һайнаар эдеэлүүлжэ байхын тула нилээд ехэ тэжээл бэлдэхэ, тэрэнээ ашаг үрэтэйгөөр гаргашалха гэжэ оролдохо хэрэгтэй болоно. Юуб гэхэдэ, тэжээлэй килограмм бүхэниинь һүнэй өөрынь үнэ сэндэ нэмэгдэнэ ха юм.

ҺҮНЭЙ үнэ сэн хямдаруулхын тула тэжээлэйнь үнэ бага болгохо шухала. Энэ талаар юун хэгдэнэб? Фермын дэргэдэхи 206 гектар сабшалан луговод Н. Н. Малыгинда даалгагдаа. Дүршэл ехэтэй луговод жэл бүри тэрэ сабшалангаа ээлжээгээр утагжуулжа, һайнаар уһалжа, хүрьһыень элдүүрилжэ байгаад үргасыень эрид дээшэлүүлжэ шадаа. Хэрбээ 1966 ондо эндэхи сабшалан дээрэһээ бүхыдөө 1500 центнер үбһэн абтадаг байбал, 1968 ондо тэрэнь 5100 центнертэ хүрөө. Абтаһан үбһэнэйнь центнер бүхэнэй үнэ сэн 3,2 түхэриг байһанаа 1,45 түхэригтөө ороо.

Мүнөө фермын дэргэдэ һайжаруулагдамал бэлшээри 86 гектарта эмхидхэхээр хараална. Бэлшээринь 6-7 гектараар хубаарилагдажа, хэбартаа хорёологдохо. Фермын байраһаа хушуутан оноһон энэ бэлшээриин загуун бүридэ үнеэд 3 үдэр бэлшээгдэхэ. Тиигэжэ түрүүн бэлшээһэн газартаа 21 хоножо ерэхэ ушартай. Энэ үедэ хүсы үбһэ тарилсаһан бэлшээринь һайжаржа, малай бэедэ хэрэгтэй бүхы бодосуудые үгэхэ гэжэ һанагдана.

Малай тэжээл элбэг болгохо хэмжээнүүдые бэелүүлхэ зуураа, совхозой мэргэжэлтэд үнеэдэй үүлтэр һайжаруулха, фермэдээ зоотехническэ тоо бүридхэл гуримшуулжа, һү шэмэ ехэтэй малай түл һайнаар томо болгожо, фермэдээ үлөөдэг болохо тушаа хүдэлмэри хэгдэжэ захаланхай. Тиигэжэ фермэдээ 2800—3000 литр һү жэлдээ үгэдэг үнеэдые бариха зорилго табигданхай.

1966 ондо фермын 450 үнеэдһээ абтаһан эмэ тугалнуудай 140-ниинь шэлэгдэжэ, фермэдээ үлөөгдөө һэн. Эндэ эхынь хэр һүтэй, һүнэйнь тоһолиг, бэеынь томо зохид байһаниинь хараада абтаһан.

Жэл үнгэрөөд байхада 190 үнеэд шэлэгдэжэ, үүлтэртэ малай һүрэг бүридхэгдэһэн байгаа. Иигэжэ илгагдаһан үнеэдэй шэгнүүр 350—600 килограмм болоо һэн. Тиихэдэ 1-дэхи классай 6 үнеэ, 2-дохи классай —97, классгүйшье һаа, һү шэмэ ехэтэй 93 үнеэн илгагдаа.

Мүнөө эдэ малһаа гараһан гунжад жэлдээ 2400—2700 литр һү үгэнэ.

Фермэдэ туналнуудые һайнаар түлжүүлхэ гэжэ оролдодог болонхой. Эндэ туналай зохид һайн байра түхеэрэгдээ. Т ү р э һ э н т у г а л тэрэ дороо шэгнэгдэжэ, шэхэндэнь номер зүүлгэдэжэ, тоо бүридхэлдэ абтадаг байна.

ҺҮҮЛЭЙ үедэ фермын ажал ехэтэй хүдэлмэри үргэлжэдөө оньһожоруулагдажа байнхай. Эндэ автоуһалуури тодхогдонхой. Тэрэниие совхозой механизаторнууд өөһэдөө ухаамайлжа, зохидоор таарууложа табинаниинь уһан хоолой соогуур зааһье хаагдан, таглагдангүй урдадаг.

Фермын үнеэдтэ зэргэлээ хоёр байра баригданхай. Тэдэ байрануудайнь хоорондо тэжээл буйлуулха цех түхеэрэгдэжэ, хоюулайнь холбоһон. Эндэ һү суглуулха, һаалишадай амарха таһалгануд бии. Үнеэдые оньһон аргаар һааха вакуумна хоолойнууд хоёр байра руу тодхогдонхой. Мүнөө нэгэ байра соонь үнеэд оньһон аргаар һаагдана. Үнеэнэй туталхалаар лэ тэрэниие машинаар һаалгажа һургана. Мүнөө 80 гаран үнеэд оньһон аргаар һаагдана.

Үнеэдэй шабааһа шабха сэбэрлэхэ транспортер байра бүхэндэнь хүдэлнэ. Шабааһан сугларлдаг, тэрэниие тэргэдэ ашаалдаг газарта үргэн ехэ, дулаан байра түхеэрэгдэнхэй. Тиимэһээ тэргэтэй трактор тэрэ тамбурай нэгэ үүдээр ороод, нүгөөдөөрнь гараха аргатай болонхой.

Мүнөө дээрээ энэ фермэдэ олон хүн, хамтадаа дүшөөд хүн ажаллана. Тэдэнэй 25-ниинь һаалишад (4-ниинь халаанай һаалишад), мал адуулагшад —7, тэжээл буйлуулха цехтэ—3, гурбан тэргэтэй тракторта хүдэлдэг 1 тракторист, техник-үрэжүүлэгшэ (өөрөө тоо бүридхэгшэ), фермын бригадир. Эдэ олон хүдэлмэришэдтэ салин хүлһэ түлэхэдэ һүнэй үнэ сэн нилээд дээшэлнэ. Тиигэбэшье энэ фермэһээ абтаһан һүнэй өөрынь үнэ сэн центнерэй 16 түхэриг болоно.

Саашадаа үнеэдээ бүхыдэнь оньһон аргаар һаадаг болоходоо, һайжаруулагдамал бэлшээритэй болоходоо һаалишад, мал адуулагшадай тоо үсөөрхэ байна. Мүнөө дээрээ һая туталлаһан 25 үнеэдые оньһон аргаар һаажа һургахын тула хоёр һаалишан табигданхай. Хойшолоо һаалишан бүхэндэ 25—30 үнеэд даалгагдахаар хараалагдана.

Б. БУДАЕВ.

ТЕОРЕТИЧЕСКЭ КОНФЕРЕНЦИ

«Одон» совхозой партийна комитет һонирхолтой теоретическа конференци үнгэргэбэ. Эндэ совхозой хүтэлбэрилхы тушаалтад, мэргэжэлтэд, агитаторнууд хабаадалсаа.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудай ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай совхозой директор Д. Д. Тушинов сугларагшадта дэлгэрэнгыгөөр хөөрэжэ үгэбэ.

Хүсөөтын 8 жэлэй һ[...] багша Н. В. Дмитриева[...] ша Ленинэй жэшээгээр һ[...] ажаллаха» гэһэн парти[...] ретарь Н. Р. Цыбик[...] «КПК-да парти доторой [...] Мао Цзэ-дунай бүлэгэй[...] тическэ аашанууд» гэһэн [...] нүүд ехэтэ һонирхогдоо. [...] лэн уласхоорондын бай[...] лекци болоо.

Иимэ конференци са[...] үнгэргэгдэжэ байха юм.

В. КОВАЛ[...]

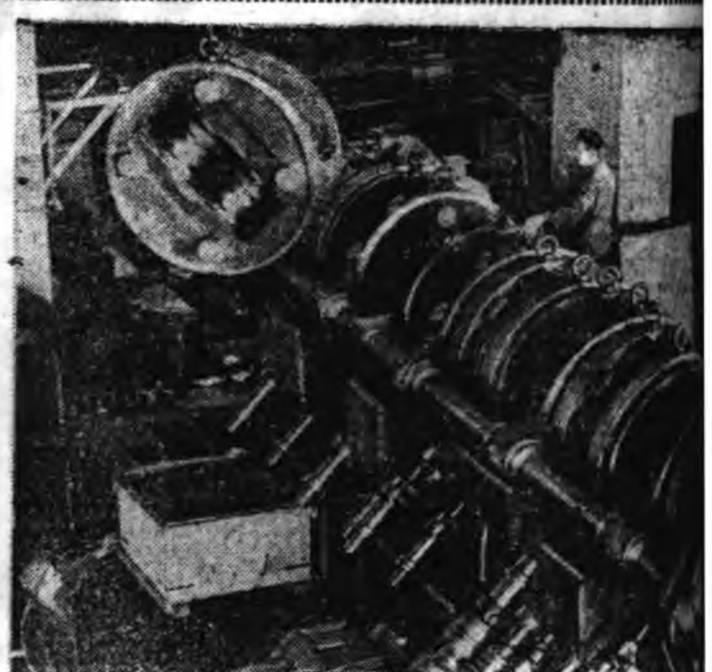

С. Ц. Тугульдуровые мэдэхэгүй хүниие Сэлэнгын аймагай «Эрдэм» колхоздо олохогүйш. Юуб гэбэл, нүхэр Тугульдуров 1948 онһоо эхилжэ, автомашинын жолоошоноор хүдэлнэ.

Нилээд дүршэлтэй болоһон энэ жолоошон бэрхэ механик байһанаа харуулжа шадаа. «Эрхим жолоошон» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Мүнөө нүхэр Тугульдуров шэнэ машина абаад, 150 мянган модо заһабаритүйгөөр ябуулхаб гэһэн уялга абаа.

Э. ЛАПИНАЙ фото.

ШЭНЭ ТҮХЕЭРЭЛГЭ

Москвагай областиин хүндэ машина бүтээлгын Электростальска заводто 89—150 миллиметр диаметртэй соргонуудые үйлэдбэрилэн гаргаха шэнэ түхеэрэлгэ тодхогдобо. Энэ шэнэ станай проектые заводой ухаалан зохёогшод бүтээгээ.

Шэнэ түхеэрэлгын илгаань юуб гэхэдэ, урданай стануудта орходоо соргонуудые түргэн гаргана, часай туршада 280 сорго бүтээжэ шадана.

Станай утань 8,5 метр, үргэниинь 10,7, үндэрынь 3,3 метр болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хүндэ машина бүтээлгын Электростальска заводто шэнэ түхеэрэлгэ хабсаргагдажа байна.

АПН-эй фото.

АЙМАГАЙ ГАЗЕТЭНҮҮДЭЙ ХУУДАҺАНУУДҺАА

МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ 13-дахи САЛИН

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнуудта түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлэй арбан гурбадахи салин хүлһэн барюулагдаба гэжэ аймагай «Улаан Сэлэнгэ» газетэ мэдээсэнэ.

Олон жэл соо оролдосотой һайнаар хүдэлмэрилжэ, ажалай бүтээсэ горитойгоор дээшэлүүлһэнэйнь, мүн ехэ амжалта туйлаһанайнь түлөө механизаторнуудта арбан гурбадахи салин барюулагдаһан байна.

Антон Ефимов — колхозой түрүү механизаторнуудай нэгэн. Энэ нүхэр «булад хүлэгые» хорёод жэлдэ жолоодоно. Олон жэл соо трактор жолоодожо, ороһо тарянай баян ургаса абаһанайнь түлөө нүхэр Ефимовтэ 384 түхэриг арбан гурбадахи салин болгогдон барюулагдаа. Механизаторнууд Никита Минаев, Епифан Чебунин гэгшэд тус тустаа 300 түхэриг абаа.

Колхозой механизаторнуудта хамта дээрээ 3657 түхэриг арбан гурбадахи салин болгогдон барюулагдаба.

УРАН ЗОХЁОЛОЙ, ХҮГЖЭМЭЙ ҮДЭШЭ

Хэжэнгын интернат һургуулиин клубта В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан уран зохёолой, хүгжэмэй үдэшэ үнгэргэгдэбэ гээд аймагай «Хэжэнгын гол» газетэ мэдээсэнэ. Һургуулиин багшанар болон һурагшад уран зохёолшо Даши Дамбаев, нютагай хүгжэмшэ Балдан Гомбоев гэгшэдтэй уулзаһан байна.

Совет үеын буряад литературын хүгжэлтэ тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгөөд, уран зохёолшо Д. Дамбаев өөрынгөө шэнэ шүлэгүүдые уншажа, сугларагшадые ехэтэ һонирхуулаа. Мүн нүхэр Гомбоев өөрынгөө ажал хүдэлмэри тухай хөөрэһэн байна.

Хэжэнгын дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Зориг Ширапов «Эдир ленинецүүд», «Хэжэнгэ» гэжэ дуунуудые гүйсэдхэбэ.

Энэ һонирхолтой үдэшэдэ хабаадалсагшад уран зохёолшо Даши Дамбаевай бэшэһэн «Сэлэнгэ», «Залуушуулай марш», «Улаан-Үдэ» гэжэ дуунуудые һүр жабхалантайгаар гүйсэдхөө. Энэ үдэшэдэ хабаадалсагшад залуу уран зохёолшо, хүгжэмшэдэ шэнэ творческо амжалта туйлахыень юрөөһэн байна.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР

Хяагтын трикотажна фабрикын хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй январь һарын дүнгүүд согсологдобо.

Ирина Николаевна Капустинагай хүтэлбэрилдэг бригада эрхимлэжэ ябана. Энэ бригадынхид үхибүүдэй костюм нэхэдэг юм. Шэнэ жэлэй түрүүшын һара соо энэ бригадын гэшүүд үхибүүдэй 320 костюм түсэбһөө гадуур бүтээн гаргаһан байна.

Бригадын гэшүүн Халима Шариповна Дубинина ажалдаа онсо шалгарна. Тэрэ халаан бүриингөө даабариие хододоо үлүүлэн дүүргэжэ, шанар һайтай продукци гаргана.

Хяагтын аймагай «Ленинэй туг» газетэ.

АГИТПУНКТЫН ГАЛНУУД

Дээдэ-Тори посхондо нютагай Соведүүдэй һунгалтада һайнаар бэлэдхэнэ. Нютагай найман жэлэй һургуулиин багшанар, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, соёл культурын хүдэлмэрилэгшэд агитаторнуудаар томилогдонхой. Тэдэнэр хирэ хирэ болоод лэ участогуудта ошожо, һунгагшадтайгаа хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

Эндэхи агитпункт соо үдэшэндөө хүн зон олон байдаг. Тэндэнь дулаан, таатай зохидоор шэмэглэгдэнхэй. Бэлэдхэгдэһэн тусхай стенд дээрэ һунгалтада хабаатай совет органуудай тогтоолнууд, агитпунктын хүдэлмэриин түсэб, агитаторнуудай дежурлаха график үлгэгдэнхэй. Стол дээгүүрнь — шэнэ газетэ, журналнууд, шатар, домино.

Эндэхи найман жэлэй һургуулиин багша Дондок Тугулдурович Тондонов агитпунктые даагшаар томилогдожо, ажалы[...] бэрхээр эмхидхэнэ.

Дээдэ-Ториин [...] галнууд үдэшэ бүри [...] яларжа, һунгагшад[...] татана.

«Зэдын үнэ[...]

ЗАНШАЛТА УУЛЗАЛ[...]

Мухар-Шэбэрэй [...] шуун-Үзүүрэй һургуул[...] сагшадай уулзалта [...]

Заншалта болоһон [...] гада эндэхи «Знамя [...] хозой гэшүүд, хүдэл[...] ба хаагшад, студент[...] Эрхүүгэй гүрэнэй [...] студентка Цыпилма [...] Шатын медицинскэ [...] студент Самбу Баль[...] вагай газар ажалай [...] институдай студент [...] рожапова, хочишон [...] Иванов, механизат[...] Мункоев гэгшэд үгэ [...] раа, өөһэдынгөө ажа[...] һуралсал тухай [...] хөөрэһэн, багшанарта [...] халан хүргэжэ, ул[...] үшөө һайнаар хүдэл[...] һэн байна.

Заншалта уулзал[...] лэ тус һургуулиин [...] классуудай һурагшад [...] концерт табиба гэж[...] «Ленинэй зам» газета[...]

Х. НАМСАРАЕВ

...БЬЯАТА ЦЫРЕНДАШИИН ...РАСХААЛДА

Владимир Бузинаевич Борсоев, Жамбал Тулаевич Тулаев, Цы... Доржиевич Доржиев болон бусад баатар герой хүбүүдэй... алдар нэрэ буряад арадаймнай омогорхол болонхой. Тэдэнэй ... габьяань уран шүлэгэй, уран дуунай ундан боложо зэдэлэн...

...Цырендаши Доржиев Мухар-Шэбэрэй аймагай Түнгын талын ... бэлэй. Тэрэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ ... буудагша ябажа, дайшалхы Улаан Тугай, Ленинэй ордс... хүртэһэн, баатарай үхэлөөр хайран залуу наһан дундаа ... юм. Габьяата Цырендашиин ажабайдал олоной жэшээ бо...

... эхин,
... дүлөөр долгилыш,
... дайдам,
... шарай шарайлыш!
... тэнгэримни,
... нарамни, гэршэлыш,
... фашистнар
... шуһаараа түлэг лэ!
... хэлэн
... галаар шэрбэг лэ,
... шүлэг
... шуургаар бараг лэ!
... оронойимни
... хатуу зоригтой
... хүбүүн
... барин мүнхэрбэш.
... шамай,
... шинии габьяае,
... арсалан,
... баатар шамайе.
... гараһан
... һайхан дайданууд
... жэлдэ
... нэрээр мандаг лэ!
... мэргэн
... һомон залнраагүйл,
... нүхэдшни
... үйеэ залгуулнал.
... мэрүүн
... хурса сахилгаан
... газарые
... шуһаар бүрхөөнэл.
... тунгалаг
... нангин зүрхэндэшни

Арадай зориг
Аюул хурсаар бадарнал
Гайхамшаг гүнзэгы
Галтай нюдэнэйшни эршэдэ
Галзуу дайсан
Хэды олон алдалааб.
Эсэгэ ороноо
Эрхим баатараар хамгаалһан
Суута шинии
Согтой габьяа гайхамшаг.
Аглаг үргэн
Алтан дэлхэйн түүхэдэ
Алдар нэрэшни
Хүнэй зүрхэ дорьбоонол,
Сэсэрлиг нарата
СССР оронойм баатарнууд
Һүртэ илалтын
Һүр жабхалан мандуулнал,
Үһөөтэ дайсанаа
Үй бута нэрьежэ,
Үрэ үндэһыень
Үгы болгон дууһахал.
Үмхэй муухай
Үнэр тапар мүрыень
Өөһэдтэнь хара
Үхэлэй шуһаар угаабал.
Буряад-Монголой
Бууша мэргэн хүбүүнэй
Суута габьяань
Солбон одоор яларнал.
Сэсэг дайда
Сэгээн тэнгэри сэлмэжэ,
Арадай зүрхэн
Ашатай шамай мартахагүйл!

...РТҮҮР ...АҺАЛДАҺАН ДУУН

Доро толилогдогшо шүлэгүүдэй автор Бамбал Базаров Эсэгэ ... хамгаалгын Агууехэ дайнда мордоходоо хори наял гара... ябаа. Эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдажа, Эхэ оронойнгоо эрхэ ... түлөө баатарай үхэлөөр унабашье, дайнай үедэ бэшэжэ ... уран шүлэгүүдээрээ түрэлхидэйнгөө, нүхэдэйнгөө дунда ... Доро толилогдогшо шүлэгүүдыень залуу поэдэй дүүнь ма... редакцида эльгээбэ.

Бамбал БАЗАРОВ

...ЛАЛТЫН НЮДАРГА

... табан хүсэтэй шинирагнаһандамни
... жаргалта түрэл һайхан орондомни
... гэнтэ фашис дайсад халдаба,
... мэнгэехээр хүнэй шуһа адхаруулба.
... фронай хамгаалгын дайнда зэһэбэл,
... хүсэн дайсан тээшэ шэглэбэл,

Алдарта һэлмэ ажалша гараар далайгдабал,
Ардаг хүлэгүүднай аюулта аянда һойгдобол,
Олон миллион баатар сэрэгшэд жагсаад,
Оронойнгоо түлөө зоригоо хурсадхан бодобо.
Бата хуягта танкнууд баруулжаа дабхяад,
Бүгэдэ арадай илалтын нюдарга шангадаба.

...41 оной сентябрь. Баруун фронт.

...УША БАСАГАН, ДУУЛЫШ!

... Байгалай
... долгиие һанажа,
... басаганай
... зүрхые танижа.
... шүлэгэй
... дээшэнь үргэнэб.
... дурлалай
... дээжынь дэлгэнэб.
... зүрхыем
... бэедээ татаһан,
... үгыем
... сэдьхэлдээ хадууһан
... басаган, дуулыш,
... тухайдам шагныш!
... наһанайм
... шамбай эршэдэ
... суурһанайм
... шурьюу хаһанда,
... хөөрхэйм
... хододоо ябанаш —
... басаган
... зоригыем арьбадханаш.
... дуунай
... һүнине һануулнаш,
... зориной
... зүрүүе түбэрүүлнэш.
... арадайм
... ...ибые аялгатуулнаш,
... нүхэдэйм
... анжалтые дамжуулнаш.
... гоёхон
... аялгыш һанахадаа,
... шэнгихэн

Хүхюун энеэдыш дуулахадаа,
Дууша басаган,
Дахяад шамтаяа сугтааб,
Зүрхэеэ доһолгон
Зүгнэһэн уулзалгаяа хүлеэнэб.
Хөрёод наһыешни,
Хурдан бодолыешни һайхашааnaб,
Харахан нюдэнэйшни,
Харасыншни миһэрхы таашаанаб.
Торгон харахан
Толгойншни үһэн толотоно —
Дууша басаган, дуулыш,
Дурлал тухайдам шагныш!
Совет орондоо
Солотой, хүхюун ябаналби,
Һонор ухаандаа
Һургууляа, нүхэдөө һананалби.
Одоошье мүнөө
Оронойнгоо түлөө,
Арадайнгаа түлөө,
Партиингаа түлөө,
Шиниингээ түлөө
Тэмсэхэб дайсадтай
Түрэл Соведээ хамгаалан,
Фашис нохосуудые
Бэлээр наашань табихагүйб!
Байлдаанда унаа һаам
Баатар гэжэ нэрлээрэй —
Би Советскэ Союзай
Бэеэр үнэн эрхэтэнби!

...41 оной декабриин 6. Баруун фронт.

НЮТАГАЙ ХОЁР

СЭРЭГЭЙ частьда алба хэхэеэ ерэһэн залуу хүбүүдэй дунда Цырендоржи Будаев бии һэн. Эдэнэр бүгэдэ шэб шэнэхэн сэрэгэй хубсаһа үмдөөд байхадаа, бэе бэеэ танихагүй шахуу болошонхой. Эхин удаа эдэ залуу хүбүүд али юумэндэ хитүү байһан, сэрэгэй хубсаһан, танил бэшэ ажабайдал, шанга журам — эдэ бүгэдэдэ дадаха хэрэгтэй байгаа бшуу.

Шэнэ сэрэгшэдые подразделени, взвод, отделенинүүдтэ хубаарилхада, Цырендоржи Будаев младша сержант Виктор Молоковой отделенидэ оробо.

Отделениин командир Молоков сэрэгшэдээ жагсаалда байлгаад:

— Бидэнэрэй зэргэдэ залуу сэрэгшэ нэмэжэ оробо. Танилсагты. Залуу нүхэртөө туһалагты, һургагты. Хамта алба хэхэбди,— гэжэ хуушан сэргэшэдтээ хэлэбэ.—Та, залуу сэрэгшэ Будаев, нигээд лэ манай бүлэдэ оробо гээшэт. Энэ манай отделени — мүнөөдэрһөө хойшо танай гэр, эдэ сэрэгшэд— —шинии нүхэд ба адлихан аха дүүнэр. Сэрэгэй эрдэм шудалха, байлдаанда бэеэ бэлдэхэ, ёһо журам хатуугаар сахиха гээшэ сэрэгшын нангин уялга мүн. Та өөрөө оролдохо ёһотойт, бидэ баһал оролдохобди,— гэжэ шэнэ сэрэгшэдэ ойлгуулба.

Тиигээд лэ Цырендоржи Будаев өөрынгөө отделенидэ орожо, нүхэдтэйгөө танилсаба. Хаанаһаа ерэһэнээ, ямар ажалтай байһанаа баран мэдэлсэбэ.

Младша сержант Виктор Молоков Цырендоржи Будаев хоёр Буряадай республикын байһанаа мэдэлсэхэдээ, бүришье һонирхожо хөөрэлдэбэ.

— Шимни ихэдээ Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой механизатор, Һүтэй нютагай хүбүүн ха юмши даа. Харин һанаал һэм, түрэл Буряад нютагһаа ха гэжэ, — гээд младша сержант Молоков Цырендоржиин гарые дахин барижа,—бишни Баргажанайхиб, хамта алба хэхэ болоолди даа, —гэжэ тон баяртайгаар энеэбхилбэ. Будаев баһал омогтойгоор командирайнгаа урда зогсобо.

— Баян дайдатай Баргажан нютагые һайн мэдэхэб. Газетэдэ уншагша һэм. Баргажанай түрүү малшад, таряашад, булгашад тухай. Ажалша бэрхэшье, эрэлхэг зоригтойшье хүнүүдээр олон ха юм, Баргажан нютагнай,—гэжэ Будаев хөөрэнэ. — Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ фашистнуудай урдаһаа баатарлигаар дайлалдаһан аха дүү Козулинтан тухай газетэдэ уншаһанаа хододоо һанажа ябадагбди.

— Зүб хэлэнэш, рядовой Будаев. Манай Баргажанай Козулинтанай гурбан хүбүүд офицернүүд, ёһотойл геройнууд байһан. Эхэ орондоо, арадтаа үнэн сэхээр алба хэжэ, дайсантай эрэлхэгээр тэмсэһэн эдэ гурбан хүбүүд дайнай фронт дээрэ унаа һэн,—гээд отделениин командир Виктор Молоков хөөрөөгөө дүүргэбэ. Сэрэгшэд бултадаа сэдьхэлээ хүдэлгэн энэ хөөрэлдөө шагнажа һуугаад һэн. Викторшье баһал дуугай, юушьеб бодомжолон һуугаа бэлэй.

Армида алба хэхэеэ гэртэһээ мордоһон тэрэ үдэрөө, абынгаа зааһан захяа тухай һанажа болоо. Викторэй абань Константин Алексеевич баһал фронтдо ябаһан, Эхэ орондоо үнэн сэхээр алба хэһэн хүн байгаа бшуу. Хүбүүнэйнгээ сэрэгэй албанда мордоходо абынь хэлэхэ, зааха, захиха юумэн ехэл байгаа. Хүбүүмни хүнһөө дутуугүй, эрэлхэг зоригтой, эрдэм шадабаритай, үнэн шударгы ябаарай гэжэл һургаалай үгэ хэлээ, захяа бшуу.

Виктор Молоков эсэгын захяа бодото дээрээ бэелүүлжэ шадаа. Мэргэн буудагша болонхой. Тактикын һургуули һайн мэдэнэ. Албанайнь дэбтэртэ һайшаалта, урмашуулгын тэмдэглэлнүүд олон болонхой. ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ комсомол Виктор хүбүүн түрүү һуури эзэлээ. Младша сержант боложо, отделениин командирай тушаалда дэбжүүлэгдээ бшуу. Тэрэнэй мэдэлдэ отделениин сэрэгшэд. Залуу сэрэгшэдые һургаха, хүмүүжүүлхэ — тон харюусалгатай хэрэг.

Солдадай албан гээшэ хүнгэхэн бэшэ даа. Армиин ажабайдалда үшөө дадаагүй байһан түрүүшын үедэ бүришье хэсүүхэн байдаг. Тиигэбэшье рядовой Будаев сэрэгэй байдалда түргэн һураа. Үглөө эртэ «Бодогты!» гэһэн командын үгтэхэдэ хамагһаа түрүүн Будаев лэ һуга харайжа бододог байгаа. Тэрэнэй ажалайнь хатуужал баһал ехэ һургуули байгаа бшуу. Тракторист хаана налайжа хэбтэдэг һэм. Үүр хираалхатай адли поли дээрэ байдаг һэмнай. Гадна сэрэгшэ Будаев өөрөө журам һайнтай, алишье юумэндэ үнэн зүрхэнһөө шуналтайгаар хандадаг байба. Оролдоод лэ, урагшаа шармайгаад лэ ябабал һурахаш, хамаг юумэн хүнгэн, бэлэн байха гэжэ тэрэ топ зүб ойлгоно. Тиихэдэ тэрэнэй нүхэдынь, младша сержант Молоков баһал туһална ха юм.

Солдадые гансал унтариһаа түргэн бододогоороо һайн гэхын аргагүй. Тэрэ хадаа атакада хурдан шуумгай ородог, һүбэлгэн бэрхэ, мэргэн буудадаг, спортдо хүнгэн, шадамар байха ёһотой. Хүшэр лэ байха. Оролдолго, хүсэл хэрэгтэй. Мүнөө Цырендоржи Будаевта эдэ бүгэдэ хүнгэхэн болоо. Оролдоо, һураа. «Һураһан—далай, һураагүй—балай» гэжэ хэлсэдэг сэсэн үгэ бии бшуу.

...Буудалгын һургуули хэдэг талмай дээрэ үглөө эртэһээ хэшээл эхилэнхэй. Солдадууд олон. Эдэ залуу солбон хүбүүдэй хүхюу абяан, хошоо хөөрэлдөөн... Хаража, шагнажа байхада урматай. Тэдэнэй дунда нютагаймнай хүбүүд — Цырендоржи Будаев младша сержант Виктор Молоков хоёр баһал бии. Отделениин командир Цырендоржидо юушьеб хэлэнэ. Ойлгосотой. Командир сэрэгшэеэ һургажа, заажал байна ха юм.

Буудалгын талмайда түрүүлэн младша сержант Молоков гараба. Автомат буугаа баряад ябахыень харахадам ямар нэгэ хүгжэмшэн шэнти. Буудаба—бүхы сагаалсануудые барандаа оногдоо гэһэн дүн соносхогдобо.

Рядовой Будаев гуулин һомонуудые гартаа адхаад, автомадаа барин зогсобо. Буудалгада бэлдэ гэһэн командаар тэрэ байраяа эзэлээд, автомадаа һомолбо. «Дайсанай» гаража ерэхые хүлеэнэ. Ехэл нарин хиналта табина. Дайсание дуурьялгажа хэһэн сагаалса хаанаһаашье гэнтэ бии болохо ёһотой. Хэрбээ тэрэнэй гаража ерэһые харангүй гү, али дутуу харааш, буудаад оноогүй һаа «муу» гэһэн сэгнэлтэ үгтэхэ. Будаев тиимэ сэнгэлтэ абаха ёһогүй.

Сагаалса гэнтэ харагдаадхиба. Сэрэгшын автомат наяршаба. Он суурятан, жалгын хүндыдэ тунан шэнгэбэ. Тэрэ дороо сагаалсанууд мухаришаба. «Дайсан» һүнөөгдөө! Сэрэгшэ Цырендоржи Будаевай албанай дэбтэртэ «таба» гэһэн тэмдэг табигдаба. Теэд энэ буудаһан «дайсамнай» модоор хэгдэһэншье һаа, яахаб, һүнөөгдөө. Ёһотой байлдаанай үедэ бодото дайсание игэжэл һүнөөжэ шадаха байһанаа рядовой Будаев харуулба ха юм.

Игэжэл нютагаймнай хүбүүд Эхэ орондоо алба хэжэ, энхэ тайбан үедэ сэрэгэй эрдэмдэ һуралсана. Эдэнэр түрэл Совет ороноо, арад зонойнгоо амгалан байдал хамгаална.

Н. БЕЛЕБЕНЦЕВ.

Зураг дээрэ: младша сержант Виктор Молоков (зүүн гарһаа), рядовой Цырендоржи Будаев хоёр буудалгын һургуули хэжэ байна.

Авторай фото.

ТҮРҮҮШЫН АЛХАМУУД

ГОЛ ба эрьесын фонднуудай зөөри аша ехэтэйгээр хэрэглэхэ, ажахын һалбаринуудай, предприятинуудай олзо доходые дээшэлүүлһэн, бэсэ даагаад хүдэлхэ гэһэн ёһо гурим худалдаа наймаанай эмхинүүдтэшье хамаатай. Зарим областьнуудай гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай хэдэн эмхинүүдтэ хэгдэһэн туршалтын дүнгүүд согсологдон, түсэблэлгын шэнэ гуримаар хүдэлхэ гурим кооперативна эмхинүүдтэ һайшаагдан дурадхагдаһан байна.

Роспотребсоюзай тогтоо һоной ёһоор манай республикын бүхы аймагуудай хүдөөгэй эд хэрэглэгшэдэй холбоонууд болон сельпонуудые түсэблэлгын шэнэ гуримда үнгэрөөшэ жэл эсэслэн оруулжа дүүргэхэ гэһэн зорилго табигдаа һэн. Тиин шэнэ 1969 онһоо эхилжэ манай мэдэлэй худалдаа наймаанай, нийтын эдеэ хоолой бүхы эмхинүүд түсэблэлгын шэнэ гуримаар хүдэлжэ захалаа.

Урдань худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ дээрэһээ хэдэн олон зүйлнүүдээр түсэб даалгабари үгтэдэг һэн. Харин мүнөө түсэблэлгын шэнэ гуримаар, оройдоол хоёр янзын юумээр — эд бараанай эрьесээр ба олзо оршоор дээдэ зургаанһаа түсэб абаад, эмхинүүд хүдэлмэрилэгшэдэй тоо, салин хүлһыень тогтоохо, худалдаа наймаанай гаргашын хэмжээ, эд бараа янза янзаарнь худалдаха даалгабари гэхэ мэтые өөһэдөө түсэблэдэг эрхэтэй болоо. Тиигэжэ худалдаа наймаанай эмхинүүдэй доторойнгоо арга боломжые һайнаар ашаглаха талаар өөһэдынь үүсхэлээр таатай зохид байдал тогтоогдобо. Дороһоо гараһан энэ эдэбхи дээдын зургаанай ударидалга захирганатай һайнаар зохилдоно.

Нютагай худалдаа наймаанай эмхинүүдэй үүсхэл эдэбхиинь дээшэлхэтэй зэргэ, ажал хэрэгээ зүбөөр эмхидхэхэ талаар ехэ харюусалга урдань табигдана. Энэ зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэхын тулада горитойхон бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэрэгтэй байгаа.

Үшөө урзанда жэлэй һүүл багаар түсэблэлгын шэнэ гуримда орохо тушаа бэлэдхэжэ эхилээ һэмди. Шэнэ гуримда орохын тула туршалга хэжэ байһан Эрхүүгэй областиин худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ ошожо, бодото байдалтайнь танилсаа һэмди. Тэндэһээ асарһан һанамжа дурадхалнууд Буркоопсоюзай правлениин заседани дээрэ хэлсэгдэжэ, һүүлээрнь аймагуудай эд хэрэглэгшэдэй бүхы холбоонуудые түсэблэлгын шэнэ гуримда июлиин 1-һээ шэлжүүлэн оруулха тухай тогтоол үнгэрөөшэ жэлэй январьда абтаа һэн.

Май һарын туршада эд хэрэглэгшэдэй бүхы аймагуудай холбоонуудай, эхин эмхинүүдэй (сельпонуудай) экономистнар, түсэблэгшэд, бухгалтернуудые дүрбэн хэһэг таһалан семинарнуудта суглуулжа, түсэблэлгын шэнэ гурим зүбшэн хэлсэһэн, бодото хэмжээнүүдые хараалһан байнабди. Жэлдээ 1 млн. түхэригһөө доогуур бэшэ эд бараанай эрьесэтэй сельподо түсэблэлгын талаар бухгалтерай тушаал хараалжа, шэнэ тушаал бии болгообди.

Бэлэдхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулха зуураа, магазин, столово бүхэнэй эд бараанай, эдеэ хоолой зүйлнүүдэй ороһон, гараһан тухайнь бүридхэл ассортиментын талаар илгаан, нарин нягтаар ябуулха шэнэ гурим нэбтэрүүлэгдээ. Тииһэн ушарһаа али нэгэн предприятиин ямараар хүдэлһэниинь, илангаяа эд бараанай эрьесын түсэбэй хэр зэргээр, ямар зүйлнүүдээр һайн, муу дүүргэгдэжэ байһаниинь элитээр харагдадаг болоо. Энэ шэнэ гуримай үндэһөөр саашадаа магазин, столово бүхэндэ ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ алхам хэгдэжэ байнхай. Худалдаа наймаанай бүхы эмхинүүдэй түсэблэлгын шэнэ гуримаар жэгдэрэн хүдэлжэ, ажахын тоосоондо шэлжэн ороод байхадань, экономическа урмашуулгын ёһо гуримда дамжан орохо арга олгогдохо. Тиин шадаал һаа һаяын сагта манай мэдэлэй худалдаа наймаанай бүхы эмхинүүд түсэблэлгын, экономическа урмашуулгын шэнэ гуримаар хүдэлдэг болохые хүсэнэ.

Эмхинүүд сооһоомнай эгээл түрүүлэн манай автобаза үнгэрөөшэ жэлэй апрелиин 1-һээ шэнэ гуримаар хүдэлмэреэ түсэблэн хүдэлөө. Түрүүшынь дүн харахада, сэбэр олзо оршонь урданайхида орходоо 36 процентээр нэмээ, тэрэнэй зэргээр предприятиин мэдэлдэ горитой мүнгэн үлэжэ, ажалай түрүүшүүл нэмэлтэ түлбэреэр урмашуулагдаһан байна. Даб дээрэхи дүнгөөр абажа харахада, Бэшүүрэй, Яруунын, Кабанскын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Тарбагатайн аймпотребсоюзуудай эмхинүүд түсэблэлгын шэнэ гуримда эмхитэйгээр орожо, экономическа талаһа мүн лэ эли бодо һайжаруулжа эхилээ. Жэшээнь, Бэшүүрэй эд хэрэглэгшэдэй холбооной бүхы эмхинүүдтэ (сельпо, совхозрабкоопуудта) худалдаа наймаан эд бараануудай янза бүреэр түсэблэгдэнхэй, бүхы олзо оршын хэмжээн багсаагданхай, худалдаа наймаанай гаргашанууд статьянуудаараа илгагдан хараалагданхай. Эдэ түсэб даалгабаринуудые ажал хэрэгтээ гол баримта болгон, Бэшүүрэй наймаашад хүн зоной эрилтэ һайнаар хангахые, ашаг үрэ һайнтайгаар хүдэлхые бултадаа оролдоно. Аймагай 16 томо магазин үнгэрөөшэ жэлэй тэнгһээ хойшо ажахын тоосоондо оронхой. Түрүүшынь дүн урмашамаар һайн.

Зүгөөр худалдаа наймаанаймнай эмхинүүд шэнэ гуримаар түсэблэлгэ бултадаа һайнаар нэбтэрүүлнэ гэхын аргагүй. Игэжэ Зэдын, Захааминай, Түнхэнэй, Хориин, Хэжэнгын аймагуудай эд хэрэглэгшэдэй эмхинүүд тушаа хэлэлтэй. Юуб гэхэдэ, эдэ аймагуудтахи худалдаа наймаанай, нийтын эдеэ хоолой зарим предприятинууд мүнөө хүрэтэр түсэблэлгын шэнэ гуримда ороодүй гү, али ёһо тэдысэ ороһон нэрэ зүүнэ. Энээниие юун гэршэлнэб гэхэдэ, эд бараа зүйл зүйлөөрнь худалдаха түсэбһөө эхилээд, хайшан гэбэл олзо оршо ехэтэйгээр хүдэлхэб гэһэн хэмжээ ябуулгануудые хараалхыень хараалаад, тэдэнээ дүүргэхын түлөө тэмсэдэгтүй ушар үзэгдэнэ. Шэнээр табиһан түсэбүүдэйнгээ үндэһөөр сельпонуудай захиһан эд бараануудые зарим аймпотребсоюзуудай түб баазанууд үгэдэггүй, харин урданайнгаа гуримаар хубаарилдаг заншалһаа һалаагүй. Зарим шухаг бараануудаар хэрэгтэй соонь худалдаа наймаанай эмхинүүдые хангаха абгын мүнөө дээрээ үгы байбашье, элбэгээр ерэдэг эд хэрэгсэлнүүдые имагтал захилайнь ёһоор сельпонуудта хүргэдэг байха гээшэ түсэблэлгын шэнэ гуримай гол нүхэсэлынь болоно. Тиимэһээ энэ талаар үзэгдэдэг дутагдалнууд түргэн усадхагдаха зэрэгтэй.

Худалдаа наймаае эрхилэлгын шэнэ эрхэ байдалда хүдэлжэ байхадаа эгээл шухала юун бэ гэхэдэ, ажалшадай эрилтэ һайнаар шэнжэн мэдэхэ, наймаа гүйлгэхэ шадабаряа дээшэлүүлхэ, договорнуудай уялганууд дүүргэхын, түсэб даалгабаринуудаа заатагүй бэелүүлхын хойноһоо оролдохо хэрэгтэй. Эмхи, предприяти бүхэнэй һайнаар, ашаг олзотойгоор хүдэлхын түлөө хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэйнь харюусалга дээшэлүүлэгдэхэ зэргэтэй. Ажахын тоосоо түргөөр, үргэнөөр нэбтэрүүлбэл, хүдэлмэрилэгшэ бүхэн өөрынгөө зорилго эли тодоор мэдэдэг боложо, хайшан гэбэл бага гаргашатайгаар хүдэлжэ, хамтын олзо оршо арьбадхаха, хубиингаа ашаг дээшэлүүлхэмни ааб гэжэ сэдьхэдэг, оролдодог байхань лабтай. Тиимэһээ хаана ажахын тоосоон үшөө тогтоогүй байнаб, тэндэ дары хэмжээ абаха шухала.

Түсэблэлгын шэнэ гуримаар хүдэлхэдэ сэгнэшэгүй ехэ ашатай туһатай байһаниие республикымнай эд хэрэглэгшэдэй эмхиин бүхы дээрээ үнгэрөөшэ жэл муу бэшээр дүүргэһэн ябадал гэршэлнэ. Эд бараанай эрьесэ урданайхиһаа 8,5 миллион түхэригөөр дээшэлээ, элдэб үлүү гаргашанууд горитойхоноор хороо. Түсэблэлгын шэнэ гуримда жэгдэрэн ороһон манай эмхи үргэлжэ дээрээ саашадаа улам һайнаар худалдаа наймаагаа гүйлгэжэ, хүлөө ажалшадые эд бараагаар, нийтын эдеэ хоолоор хангаха уялгаяа бүри харюусалгатайгаар бэелүүлхэ байна.

М. МАТВЕЕВА,
Буркоопсоюзэй түсэблэлгын таһагые даагша.

ВИЛЬНЮС. Литвагай ниислэл һүүлэй үедэ танигдахаар бэшэ болонхой. Жирмунай гэһэн шэнэ районой үндэр үндэр гэрнүүдые холоһоо харахада гоё байдаг. Энэ район Нерис мүрэнэй эрьедэ оршоно. Эндэ 40 мянган хүн ажаһуудаг. Магазинууд, ажаһуудалай комбинадууд, дунда һургуули, хүүгэдэй саадууд энэ райондо бии.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Вильнюс хотын Жирмунай гэһэн шэнэ район.

ТАСС-ай фото.

ВОЛОГОДСКО ОБЛАСТЬ. Череповецкэ металлургиин заводой дэргэдэ доменно № 4 пеэшэн баригдажа байнхай. Мүнөө пеэшэнэй барилгын ехэнхи хүдэлмэри дүүрээд, хабсаралга хэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: пеэшэнэй барилга дээрэ.

ТАСС-ай фото.

БҮЛЫН БАЯР

Загарайн аймагай Дабаатын сомоной Таһархайн Гушад нютагта 82 наһатай Цыренэй Галдан үбгэнэй бүлэ ажаһуудаг. Колхозой тогтоһонһоо хойшо дала гаран наһатай болотороо энэ үбгэн түрэл нютагтаа ходо хүдэлжэ, пенсидэ гараһан юм. Энэ ажалша айл үнэр баян ажаһуудаг. Дүрбэн үхибүүнэйнь эгээл ехэнь Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда ошоод бусажа ерээгүй юм. Бэшэ үхибүүдээ бултыень һургуулида һургаа. Ехэ аша басаганиинь нүхэртэйгөө хамта институт дүүргэжэ, багша болонхой, дүрбэн үхибүүдтэй болоһон Гомбо хүбүүниинь механизатор мэргэжэлтэй. Юһэн үхибүүдэй эхэ Цырен-Дулма бэринь арба гаран жэлэй туршада һаалишанаар хүдэлнэ. КПСС-эй гэшүүн, ехэ хүрьгэн Шойжонима гэгшэнь мүн лэ механизатор. Еши-Хорло нүхэрынь малай фельдшер. Бага хүрьгэниинь машинын жолоошон, Дулма басаганиинь фермэ дээрэ хүдэлнэ.

Галдан үбгэжөөлһөө үг залгаһан эдэ олон булта үнэн сэхээр хүдэлжэ, нүхэд зондоо хүндэтэй, һайнаар ажаһуудаг.

Галдан үбгэжөөлэй 82 наһан дээрэ ехэ баяр болобо. Нютагайнь зон сутларжа, Галдан үбгэнтэнэйнгөө «Алтан түрые» баяр ёһололой оршон байдалда үнгэргөө. Манай нютагаархин үндэр наһатын имэ түрэ найр түрүүшынхеэ хаража ехээр һонирхоо.

Ц. ЦЫРЕМПИЛОВА.

УЛААН-УДЫН ЛЕНИНЭЙ НЭРЭМЖЭТЭ ГУДАМЖАДА Ф. СОРОКИНОЙ фото.

УРДАНАЙ БА МҮНӨӨНЭЙ УЛААН-ҮД[Э]

Манай город Сибиркин бусад олон городуудтал өөрын түүхэтэй, ёhо заншалтай, шэнжэ гүхэлтэй юм.

Улаан-Үдэ хадаа Үдэ голой Сэлэнгэ мүрэндэ шудхаhан, тон зохид, үзэсхэлэн hайхан газарта hуурижанхай. Городой тогтоhон газар байгаали ба талмайнгаа талаар зохид дээрэhээ гудамжанууд, проспектнүүдые сэхээр, сэбэрээр гаргаха, сэсэрлиг, талмайнуудые бии болгохо ябадалда тон таатай байhан.

Городой хуушанай hуурин Үдэ голой адагтахи талмай дээрэхи — Революциин талмай, Ленинэй, Смолиной нэрэмжэтэ, Коммунистическэ, мүн тэдэ үйлсэнүүдые хүндэлэн гараhан гудамжанууд байhан юм. Тэндэ хуушанай барилганууд олон. Тэдэнэй заримаиинь архитектурна памятнигууд болгогдон, гүрэнэй бүридхэлдэ абтанхай. Тиимэ памятнигууд Улаан-Үдэдэ ороймоо гурба юм. Гэхэдэ: 1741 ондо баригдаhан Одигитриевскэ сүмэ. Энэ сүмэ Үдэ голой эрье дээрэ, Ленинэй гудамжын эхиндэ бодхоогдоhон. 1804—1865 онуудта Революциин талмай дээрэ үндэрлэгдэhэн Ехэ гостинна рядуул, 1860—1865 онуудта бүтээгдэhэн Куйбышевскэ гудамжадахи Бага худалдаа наймаанай рядууд болоно. Мүнөө тэндэ физиотерапевтическэ поликлиникэ байдаг юм.

Коммунистическэ ба Кировэй нэрэмжэтэ гудамжануудай булан дээрэ байhан статуправлениин байшан аралжааша Арсентьевэй гэр байhан юм. Тэрэ гэр соо урдань «Зингер» маркын оёдолой машина наймаалагдадаг байгаа. 1918 ондо тэрэ гэр эзэнэй мэдэлhээ гаргагдажа, тэндэнь Сибириин революционно түбэй управлени (Центросибирь) оруулагдаhан байгаа. Харин интервентнүүд ба семеновтоной манай городые эзэлхэдэ, тэрэ гэр дорохи подвал арестовалагдаhан хүнүүдые хаяха байра болгогдоhон гэхэ. Тэндэ хаагдаhан хүнүүдые сагаан бандита тэрэ гэрэй хашаа соо, мүн Сэлэнгын эрьедэ абаашажа буудан алдаг байhан. Мүнөө энэ байшангай ханада Центросибириин манай городто ерэhэн тухай мемориальна самбар хадаатай.

Гостинна ехэ рядууд хоёр дабхар болгогдохо. Тэдэ дабхарнуудынь шэл ханатайгаар баригдажа, магазинууд оруулагдаха, универмаг ехэ болгогдохо юм.

Куйбышевай нэрэмжэтэ гудамжадахи номой магазин тушаа барилгын ехэ талмай сэбэрлэгдээ. Тэндэ байрын гэр баригдаха. Тэрэнэй доодо дабхар выставкын зал болгогдохо юм. Сибирь болон Алас-Дурнын городуудай дунда Улаан-Үдэдэ ехэ нэрэ хүндэ гудаа. Юуб гэхэдэ, манай эндэ зоны(м)най уран зураашадай бүтээлнүүдые харуулха искусствын выставкэ үнгэргэгдэжэ байха болонхой. Тэрэ выставкэ В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаха юм. Балтахиновай гудамжада хүшалтатай дэлгүүр баригдажа байнхай. Мүн тэндэ ехэ универмаг бодхоогдохо.

Советүүдэй талмай хадаа совет засагай жэлнүүдтэ бии болгогдоhон шэнэ талмай мүн. 1920 ондо Дээдэ-Үдынхид hаяхан сүлөөлэгдэhэн городтоо коммунизмын түлөө унаhан тэмсэлшэдэй дурасхаалда хүшөө бодхоохо гэжэ шиидээд, тэрэнэй hуури табиhан байха юм. Урдань тэндэ модон гэрнүүд байhан.

Революциhаа хойшонхи жэлнүүдтэ шэнэ, гоё гоё байшангууд бодхоогдоо. Тэдэнэй нэгэн хадаа Советүүдэй байшан болоно. Тэрэ байшан 1926—1932 онуудта баригдаhан аад, 1968 ондо шэнэдхэгдэжэ, ехэ болгогдоо. Оперо ба балетэй театр хадаа городоймнай эгээл гоё байшангуудай нэгэн юм. Театрай байшан 1941 ондо баригдажа эхилээд, 1952 ондо дүүргэгдээ бэлэй. Тус театр архитектор А. Н. Фёдоровой проектээр баригдаа hэн. Театрай гадар, дотор талань национальна гоё hайхан утализануудаар шэмэглэгдэнхэй.

1967 оной ноябриин 5-да Илалтын проспектын эгээл эли газарта Эсэгэ ороноо хамгаалhын Агууехэ дайнда хабаадалсаhан нютагайнгаа хүбүүд, басагадай дурасхаалда, мүн Буряад оронойнай ажалшадай зөөрөөр бүтээгдэhэн «Социалистическэ Буряад-Монгол», «Буряад-Монголой комсомолшууд» гэhэн та[...] хоёр колонныи дурасхаалда[...] дэр табисан дээрэ танк таб[...] hан байха юм.

Городоймнай шэнжэ т[...] улам хубилагдана. Шэнэ [...] квартал, гудамжанууд бии б[...] но. Олон дабхар байшангууд [...] дараалан болоно. Улаан-Үд[...] хиднай городойнгоо шэнжэ т[...] лэй хубилагдан шэнэдхэгд[...] дэ, городойнгоо промышле[...] предприятинуудай Эхэ оро[...] шэл, машинануудые, ноохой[...] трикотаж, электромотор, [...] кран, электровоз, хирпииса, [...] бель ехээр үгэлэг болоhон[...] омогорхонод.

Городтомнай 230 мянган [...] ажаhууна. Эндэмнай промы[...] ленна 60 гаран предприяти[...] дэлнэ. Юрэнхы эрдэмэй 74 [...] гуулитай, 14 техникумтэй, [...] 4 hургуулитайбди. Өөhэдын [...] дэмэй түбтэй бологдоо. 3 те[...] 14 кинотеатр, соёлой 5 од[...] байшан, 4 музей, 200 ш[...] библиотекэ, больницын ехэ г[...] док гэхэ мэтэ бии.

Улаан-Үдын хуушанай ба[...] ба мүнөөнэй ургалта эндэ той[...] хоноор харуулагдаба. Бу[...] арадНай оронойнгоо аха дүү б[...] арадуудтай хамта холын За[...] калида хүхюун сэнгүү ажи[...] дал зохёоно, өөhэдын городуу[...] бодхоно, шэнэ халаание ба[...] хэнэ, арадайнгаа ажахы бо[...] соёл культурые хүгжөөнэ.

Р. СЕРЕБРЯКОВА.

ШАТАР

МАНАЙХИН ХОЁРДОХИДО ГАРАА

Шатараар РСФСР-эй «Буревестник» бүлгэмэй түрүү hуури эзэлхын түлөө болоhон мүрысөөн hаяхан дүүрээ. Энэ тэмсэлэй наймадахи уулзалгада манай шатаршан Лубсама Гармаева, В. Ушакова (Новосибирск), Т. Сорокина (Новокузнецк), А. Абалмасова (Иваново) гэгшэд нэгэдэхи hуурида гарахын түлөө үсэд шангаар тулалдаhан байна.

Түрүүшынгээ хюлгэ дээрэ Л. Гармаева тэнсээд, хоёрдохидоо дүй дүршэлтэй бэрхэ шатаршан Т. Сорокинада шүүгдэhэн байна. Ьүүлшынгээ юhэдэхи уулзалгын орёо бэрхэтэй байдалда наадаhан Л. Гармаева шатаршан Л. Пановае (Горький) илаа.

Тингэжэ хамта дээрээ долоон очкотой болоhон манай түлөөлэгшэ Лубсама Гармаева хоёрдохи hуурида, харин нэгэдэхидэ 75 очкотой Т. Сорокина (Новокузнецк) гараа. 6,5, 6 очко бэшүүлhэн В. Ушакова (Новосибирск), Е. Бичлова (Воронеж) гэгшэд гурбадахи, дүрбэдэхи hууринуудые хубаалдаа.

Эдэ дүрбэн байгша оной сентябрь hарада Нальчик хотодо болохо түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэтэй болобо.

Л. КОРОЛЕВА.

НИМБУ ЦЫДЕНЖАПОВ—АЙМАГАЙ ЧЕМПИОН

Февралиин 7-hоо 10 болотор Хэжэнгэдэ шатараар аймагай түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн боложо дүүрэбэ. Эндэ аймагай эгээл бэрхэ 11 шатаршад, хоёр эхэнэр шатаршад наадаа. Тэдэнэй дунда аймагай түрүүшын чемпион, мүнөө Хэжэнгын совхозой гурбадахи отделениин партийна эхин организациин секретарь Гомбожап Жанчиков, хуушанай шатаршад — багша Петр Ильин, Худанай совхозой кадрнуудай таhаг даагша Цырен-Намжил Очиров, республикын бэрхэ эхэнэр шатаршадай нэгэн, эгээрэлэй таhагай инспектор Дулма Ванчикова, ургажа ябаhан залуу шатаршад Владимир Бальжинимаев, Мунко Донитов, Цырендоржо Эрдынеев, Бадма Бальжинимаев, Эрхүүгэй дээдэ hургуулиин студентка Вика Ильина гэгшэд хабаадалсаба.

Эхилhээр шанга тэмсэл болоо. Нилээд орёошье, hонишье партинууд наадагдаа. Нааданай дүн гаргахада, 13-hаа 11 очко абаhан нэгэдэхи разрядтай залуу шатаршан Нимбу Цыденжапов түрүү hуури эзэлжэ, аймагай чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Энэ нүхэрнай Худанай совхоздо монтёроор хүдэлдэг юм. Хоёрдохи hуурида милициин таhагай хүдэлмэрилэгшэ Данзанима Дашиев 10,5 очкотой гараба. Гурбадахи hуури Цырен-Намжил Очиров эзэлээ. Эдэнэр булта грамотануудаар ба үнэтэ шангуудта хүртэбэ.

Аймагай центрэй эмхи зургаанууд эрхим творческо амжалта туйлаhан шатаршадта барюулхаар дүрбэн шан тогтооhон байгаа. Тэдээнииень Нимбу Цыденжапов—эгээл олон илалта туйлаhанай түлөө, Петр Ильин—эгээл гоёор шүүhэнэй түлөө, Гомбожап Жанчиков—түрүү hуури эзэлhэн гурбан шатаршадай дундаhаа hайн дүн туйлаhанай түлөө, Цырен-Намжил Очиров хараар наадаад, олон парти шүүhэнэй түлөө хүбаан абаhан байна.

Н. ГАЛДАНОВ,
шатараар СССР-эй спортын мастерта кандидат.

ТҮРҮҮШҮҮЛ ШАЛГАРАА

Шатар, даам наадалгаар Буряадай геологическа управлениин команда түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн дүүрэбэ. Шатаршад Афанасьев, Степанов, Ивченко, Нефедьев, эмэгтэй шатаршан Павленко, даамшан Мещеряков гэгшэдhээ бүридэhэн геофизическэ экспедициин команда 28,5 очко абажа эрхимлээ. Крупский, Ефремов, Илаксенко, Антонов, эмэгтэй шатаршан Перинова, даамшан Шурубченко гэгшэдhээ бүридэhэн Түбэй геологическа экспедициин команда 25,5 очкотой боложо, хоёрдохи hуурида, 22 очкотой—управлениин команда гурбадахи hуурида гараа.

Б. ЦЫДЕНОВ,
мүрысөөнэй судья.

ХОККЕЙ

ХҮРТЭЙНХИД КУБОК АБААШАБА

Бүмбэгэтэй хоккейгээр аймагай кубок абахын түлөө мүрысөөн Хэжэнгэ голой елүүр дээрэ февралиин 10-най үдэр болобо. Энэ мүрысөөндэ Хүртэйн леспромхозой ехэшүүлэй ба үхибүүдэй, Дээдэ-Худанай дунда hургуулиин hурагшадай, аймагай түбэй ехэшүүлэй суглуулагдамал, Хэжэнгын дунда hургуулиин командануул хабаадаhан байна.

Эгээл түрүүлэн Хүртэйн ба Дээдэ-Худанай дунда hургуулиин командануул наадахадаа, хүртэйнхид лаха аргагүй булиба.

Ьүүлээрнь аймагай түбэй суглуулагдамал ба Хүртэйн леспромхозой ехэшүүлэй командануул уулзаа. Хүртэйнхид баhал булюу байба. Нааданай түрүүшын хахадта тэдэнэр елүүрэй эзэдэй ворота руу гурбан бүмбэгэ оруулhан байна. Хоёрдохи хахадта эдэнэр нүгөөдүүлээ «ташаан дээрэhээ табяагүй». Тингэжэ хүртэйнхид 6:3 тоотойгоор шүүhэн байна.

Аха нүхэдэйнь жэшээ Хүртэйн багашуулые ехэтэ баясуулаа ха. Юундэб гэхэдэ, тэдэнэр Хэжэнгын дунда hургуулиин командые баhал иимэ тоотойгоор шүүжэрхиhэн байха юм.

Хүртэйн леспромхозой командануул дипломуудаар шагнагдаhан, дамжуулгын кубок абаашаhан байна.

Г. НИКОЛАЕВ.

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

НЭГЭДЭХИ ХУУДАЬАНДА: «Ьунгагшадта хандаhан үгэ» гэhэн түрүү бэшэг. «Түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэл» гэhэн гаршаг доро холо, ойрын мэдээсэлнүүд. ТАСС-ай мэдээсэл.

ХОЁРДОХИ ХУУДАЬАНДА: Н. Мальцев, Б. Файбушевич гэгшэдэй корреспонденцинүүд. «Түрэл орон доторнай» гэhэн гаршаг доро hонирхолтой материалнууд.

ГУРБАДАХИ ХУУДАЬАНДА: ажалшадай бэшэгүүдэй хуудаhан.

ДҮРБЭДЭХИ ХУУДАЬАНДА: хилын саанаhаа абтаhан мэдээсэл. Спорт. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

18 часhаа «Самый большой друг» гэhэн мультфильм. 18.10 минутаhаа «Хүдөөгэй ажалшад» гэhэн дамжуулга. 18.30 минутаhаа А. Бахчиевай концерт. 19 часhаа «Холо, ойрын hонин» гэhэн дамжуулга. 19.20 минутаhаа «Агитпункт» гэhэн дамжуулга. 19.35 минутаhаа «Сталинградай геройнуудта» гэhэн киноочерк. 19.55 минутаhаа «Танай асуудалнуудта харюусанабди» гэhэн дамжуулга. 20.25 минутаhаа «Последняя прядь» гэhэн киноочерк. 20.45 минутаhаа «Мир глазами советского человека». 21 часhаа ТАСС-ай лентээр абтаhан мэдээсэл. 21.05 минутаhаа «Отец» гэhэн уран hайханай фильм.

Цырен Цыдыпов Бэшүүрэй аймагай Шэбэртэ тосхоной участково уполномоченноор хүдэлжэ эхилhээр тимэшье үнинэй бэшэ юм. Зүгөөр нинтын гурим сахиха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Арадай дружинада 70 гаран хүбүүд хабаадалсана.

Зураг дээрэ: шадамар эмхидхэгшэ, милициин младша сержант Ц. Цыдыпов.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО — ХИЛЫН СААНАhАА

Энэ гэрые хүн бүхэн мэдэхэ

ВАРШАВА. ТАСС-ай корреспондент В. Кузнецов иигэжэ дамжуулна:

Польшын ниислэлэй тэг дундa байдаг В. И. Ленинэй музейн гэрые Варшавын хүн бүхэн мэдэхэ.

Музей В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо бэлдэлгэдэ эдэбхитэйгээр оролсожо эхилээ.

ТАСС-ай корреспондентдэ музейнхидэй мэдээсэhэнэй ёhоор, В. И. Лениндэ зорюулhан шэнэ выставкэ коллектив бэлдээ. Совет арми тухай ба тэрэнние байгуулгада В. И. Ленинэй үүргые харуулhан выставкэнүүдые мүн лэ харуулна.

Октябриин революци тухай эрхим поэмэ бэшэхын түлөө бүхэпольшын конкурсые эмхидхэлгэдэ тус музей хабаадалсана. Литератураар баян байhан тула музей элдэб янзын методическа хүдэлмэри эмхидхэжэ, Ленин тухай кинофильмнүүдые залуушуулда харуулна.

Вьетнамай баатар тэмсэлые дэмжэнэ

ПАРИЖ. Вьетнамай баатар арадтай талархалгын хүдэлөөе улам дэлгэрүүлэе гэжэ Франциин студентнүүдэй Коммунис союз бүхы залуушуулые уряалаа.

Вьетнам арадай илалтын түлөө болон Вьетнамые дэмжэхэ Национальна комитедэй хэмжээ ябуулгануудта тааралдуулан, февралиин 20—22-то мүнгэ зөөри суглуулха ба «Вьетнамтай хамта» гэhэн журнал тарааха талаар национальна гурбан үдэр үнгэргэгдэхэ гээд эндэ тунхаглагдаhан коммюникэ соо хэлэгдэнэ.

Иордан мүрэн шадар буудалдаан болоно

АММАН. (ТАСС). Иорданда эсэргүү үшөө нэгэ харата ааша Израиль гаргаба. Иорданиин сэрэгэй командованиин түлөөлэгшын мэдээсэhэнэй ёhоор, Абу Ас-сус (Иордан мүрэнэй хойто хуби) районд байдаг Иорданиин сэрэгэй бэхижүүлгэнүүдые Израилиин сэрэгшэд февралиин 19-дэ миномёдоор ба пулемёдоор буудаа. Иорданиин сэрэгшэд урдаhаань харюу үгөө. Энэ буудалдаан 30 минутын туршада үргэлжэлөө.

Хахад миллионhоо үлүүтэй хүн гриппээр үбшэлөө

ТОКИО. Японд 566 мянган хүн элдэб зүйлэй гриппээр үбшэлөө гээд Элүүрые хамгаалгын ба социальна тэдхэмжын министерство мэдээсээ.

Энэ үбшэн hурагшадай дунда илангаяа ехээр дэлгэрэв. Ороной хэдэ мянган hургуулинуудта хэшээлнүүд болюулагдаа. Февралиин hүүлшын неделиин туршада 246 hургуули хаагдаа. (ТАСС).

МОНГОЛ АРАД БУРУУШААНА

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). ФРГ-гэй газарhаа ондоо тээ, Баруун Берлиндэ, Баруун Германиин президентые мартын 5-да hунгаха гэhэн Бонной шиидхэбэриие Монголой олониитэ дураа гутангяар буруушаана гэжэ эб найрамдал хамгаалха Монголой комитедэй февралиин 19-дэ тунхаглаhан мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Баруун Германиин гүрэнэй толгойлогшые hунгалтада национал-демократическа партиин түлөөлэгшэдэй хабаадахаар бэлдэжэ байhые тэмдэглэхэ зуураа, энэнь ФРГ-гэй загаархидай аюулта шэнэ ааша, эб найрамдалда ба арадуудай аюулгүй байдалда эсэргүү шэнэ алхам болоно гээд эб найрамдал хамгаалгын Монголой комитет заана.

ГДР-эй арадай, баруун Германиин эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй, дэлхэйн бүхы үнэн сэхэ хүнүүдэй ФРГ-гэй харата ябуулгануудта эсэргүү үнэн зүб тэмсэлые монголой олониитэ дэмжэдэг, дэмжэхэшье байха гээд мэдүүлгэ соонь онсо тэмдэглэгдэнэ.

СЕНАТСКА КОМИССИИН ЗАСЕДАНИ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). США-гай гүрэнэй секретарь Роджерс ядерна зэбсэг тараахагүй тухай договор батадхыень сенадые февралиин 18-да уряалаа.

Договорые баталха тухай асуудалаар байгша ондо үнгэргэгдэhэн гадаадын хэрэгүүдэй талаар сенатска комиссиин түрүүшын заседани дээрэ гүрэнэй секретарь үгэ хэлээ. «Ядерна зэбсэг тараалгые зогсоохоhоо бэшэ ондоо шухала оролдолго үгы байна» гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, тус договорые сенадай батадхые президент Никсон уряалhан байха гээд гүрэнэй секретарь Роджерс комиссиин гэшүүдтэ hануулаа.

Атомна энергиин талаар США-гай комиссиин түрүүлэгшэ Сиборг, хурдан түргэнөөр зэбсэг түхеэрэлгые болюулха болон буу зэбсэгые хинаха талаар США-гай агентствын директорэй орлогшо Фишер гэгшэд заседани дээрэ үгэ хэлэжэ, тус договорые батадхые уряалжа мүн лэ үгэ хэлээ.

ХИТАД-АМЕРИКАН ХЭЛСЭЭНҮҮД ТУШАА

ПЕКИН. (ТАСС). Синьхуа агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, КНР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ Варшавада болодог хитад американ хэлсээнүүд тушаа мэдүүлгэ хэв. «Элшэн сайдуудай үнгэргэдэг хитад-американ хэлсээнүүдэй 135-дахи заседани үнгэргэхэ ушар таарамжатай бэшэ гээд Хитад правительство тоолоно»,— гэжэ мэдүүлгэ соонь хэлэгдэнэ.

КНР-эй правительствын зүгhөө энэ уулзалга тухай үүсхэл гаргагдаhаниинь мэдээжэ. Ээлжээтэ заседанияа февралиин 20-до үнгэргэжэ, «амгалан ёhоор оршон байха табан гол ёhонууд тухай Холбоото Штадуудтай хэлсээнүүдые хэхэ» тухай асуудал тэрэ тоодо зүбшэн хэлсэхые үнгэрэгшэ жэлэй ноябрь hарада Хитадай правительство дурадхаhан.

«США-гай правительство Голландида байhан, hүүлдэнь США эльгээгдэhэн Хитадай дипломат Ляо Хэ-шу гэгшые урбагша болоо гээд зорюута хардажа, Хитадта эсэргүү ябуулгын бии байhантай дашарамдуулан, КНР-эй ба США-гай элшэн сайдуудай уулзалга мүнөө дээрээ «таарамжатай бэшэ» гээд Хитадай правительствын шиидхэбэри шалтагаалагдана. Хитад-американ хэлсээнүүдые үнгэргэдэг Варшава хотодо хитад тала дуратүй гэhэн мэдээсэлнүүд Америкын хэблэлдэ энээнhээ урид бии болоhон байгаа. Женевэ хото дурдагдаашье hэн. Тиихэтэйгээ хамта США таарамжатай байра бэдэрхэ талаар оролдолго гаргахаар бэлэн гэжэ тэмдэглэгдэдэг бэлэй.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Хитадай правительство өөрынгөө шиидхэбэриие радиогоор соносхохоhоо урид Варшавада байдаг США-гай элшэн сайдта энээн тушаа дуулгаа гээд гүрэнэй департаментын түлөөлэгшэ Макклоски пресс-конференци дээрэ тэмдэглээ.

Сатогай правительствые шүүмжэлнэ

ТОКИО. (ТАСС). Японой социалис партиин түрүүлэгшэ Нарита Сатогай правительствые эрид шууд шүүмжэлээд, тэрэнэй правительствые тушаалhаань буулгахын түлөө, парламентые тараажа, бүгэдэ ниитын hунгалта үнгэргэхын түлөө шанга тэмсэл дэлгэрүүлхыень партиин гэшүүдые уряалаа.

Парламентын хоёр палатануудай социалис партиин депутадуудай урда үгэ хэлэхэдээ, мүнөөнэй правительство япон-американ аюулгүйн договорые саашадань hунааха, тэрэшэлэн тэрэ ядерна зэбсэг хэрэглэлгые үндэhэ hуури болгохо хүсэлэнтэй гээд Нарита мэдүүлээ. Сатогай правительство ороной конституциие тоонгүй, США-гай политика бэелүүлнэ гэжэ Нарита хэлээ.

Мүнгэнэй сэн хямдарна

ВАШИНГТОН, февралиин 18. (ТАСС). 1969 оной түрүүшын хахадта США-гай экономикын хүгжэлтэ удаарха, мүн орон дотор хүдэлмэригүйшүүлэй тоо олошорхо юм гээд США-гай президентын дэргэдэхи экономическа соведэй түрүүлэгшэ Поль Маккрекен мэдүүлбэ.

США-гай конгрессэй нэгэдэмэл экономическа комиссиин гэшүүдэй үмэнэ үгэ хэлэхэдээ, ороной үмэнэ байhан гол асуудал гэхэдэ, мүнгэнэй хямдаралга болоно гэжэ Маккрекен зааба. Федеральна бюджедэй оршын дутагдалые усадхаагүй hаа, мүнгэнэй сэн бүри ехээр хямдарха гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ.

И. С. ЮНДУ[НОВ]

Республикымнай финан[...] нэй хүдэлмэрилэгшэ, 192[...] КПСС-эй гэшүүн, тусха[...] сионер Ирдыни Санжиеви[...] нов 1969 оной феврал[...] наhа бараба.

И. С. Юндунов Бэшү[...] магай Шанага тосхондо [...] тарьяашанай бүлэдэ 1892 [...] рэhэн юм. Анха түрүүн [...] жэ эхилхэдээ, нютагай ба[...] хүлhэншэн ябаhан. О[...] революциин hүүлээр И.[...] дунов Совет засаг ба[...] эдэбхи ехэтэйгээр хабаа[...] хүн. Удаан саг соо Бод[...] Гушадай сомоной Советэ[...] лэгшээр, Мухар-Шэбэрэй [...] ажалшадай Советэй гү[...] түрүүлэгшын орлогшоор [...] рилhэн байна.

1930 онhоо 1944 он [...] элдэб тушаалнуудта ажа[...] лэнгын аймгүйсэдкомой [...] шээр, Яруунын аймгүй[...] түрүүлэгшын орлогшоор, [...] Үдын горгүйсэдкомой ф[...] таhагые даагшаар, рес[...] наркомфинай налогой та[...] чальнигаар; 1944—1946 [...] —БМАССР-эй социальна [...] жын министрээр, 1946 [...] он болотор—СССР-эй ф[...] министерствын КРУ-гай [...] Монголой АССР-тэхи ш[...] ревизороор. БМАССР-эй [...] сын министерствын тусх[...] рэй начальнигаар.

И. С. Юндунов хэ[...] үнэн сэхэ, алишье юу[...] намжатай ябаhан. А[...] рэгтээ габьяатай байhан[...] лөө Ажалай Улаан Ту[...] ноор, «Эсэгэ ороноо х[...] дайнай жэлнүүдтэ шэн[...] ажалай түлөө» медаляар, [...] дай АССР-эй Верхов[...] ведэй Президиумэй Хү[...] грамотануудаар шагнагда[...]

И. С. Юндуновые мэд[...] ха, тэрээнтэй суг ажал[...] нүүд арюун дурасхаалы[...] тэхагүй.

БҮЛЭГ Н[...]

* * *

Наhа барагшын бэе Со[...] Байшангай ехэ зал соо[...] даха. Февралиин 21-нэй 11[...] зал соо ороходо болохо[...] лүүлгэ 14 часhаа эхилхэ[...]

КОМ[...]

Социальна тэдхэмжын министр байhан, тусхайта пенсионер

Ирдыни Санжиевич ЮНДУНОВАЙ

наhа бараhантайнь дашарамдуулан, тэрэнэй гэртэхин болон дүтынхидтэ Буряадай АССР-эй социальна тэдхэмжын министерство гүнзэгы шаналалаа мэдүүлнэ.

Финансын үнинэй хүдэлмэрилэгшэ, тусхайта пенсионер

Ирдыни Санжиевич ЮНДУНОВАЙ

наhа бараhантайнь дашарамдуулан, тэрэнэй гэртэхин болон дүтынхидтэ Буряадай АССР-эй финансын министерствын коллектив гүнзэгы шаналалаа мэдүүлнэ.

Ирдыни Санжиевич ЮНДУНОВАЙ

наhа бараhантай дашарамдуулан, гэр бүлынхид, түрэлхид болон нүхэдынь гүнзэгы шаналалаа мэдүүлнэ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕ[...]

Манай адрес, телефону[...]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—[...] приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редакт[...] 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—6[...] отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—6[...] 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленност[...] строительства—61-35, советского строительства и быта—6[...] культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, [...] формации—34-05, общественная приёмная—56-62, маш[...] бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при [...] те Министров БурАССР.

Н-03386 Зак. № 71[...]